

This project is funded by the European Union.
Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
هذا المشروع تم تمويله من قبل الاتحاد الأوروبي

FOSTER II PROJESİ

Türkiye’de Sosyal ve Ekonomik Uyumu Teşvik Etmek için Özel Sektörün Güçlendirilmesi II

EU No: IPA/2023/450-800 (BMZ Nr. 515000823)

ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Mart 2025

İÇİNDEKİLER

1. ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM SİSTEMİ (ÇSYS) ÇERÇEVESİ	6
1.1. ÇSYS DÜZENLEYİCİ VE KURUMSAL ÇERÇEVESİ	7
1.1.1. Ulusal Gereklilikler	7
1.1.2. Uluslararası Gereklilikler	10
1.2. ANA PAYDAŞLARIN ÇEVRESEL VE SOSYAL POLİTİKASI	18
1.2.1. KOSGEB	18
1.2.2. Katılımcı Finansal Kuruluşlar (KFK'lar)	19
2. PROJE SORUMLULUKLARI VE ANA PAYDAŞLARIN ORGANİZASYON YAPISI	19
2.1. PROJE SORUMLULUKLARI VE ORGANİZASYON YAPISI	19
2.1.1. KOSGEB	20
2.1.2. Proje Finansmanı Aracı Kurumları	24
2.1.3. Uygun KOBİler	26
3. ÇSYS KAPSAMINDA PAYDAŞLARIN KAPASİTESİNİ ARTIRMAYA YÖNELİK EĞİTİMLER	26
3.1. PROJE EĞİTİM PROGRAMI	26
3.2. KOSGEB ÇAĞRI MERKEZİ EĞİTİMİ	29
4. ÇEVRESEL VE SOSYAL RİSK VE ETKİLERİN BELİRLENMESİ, DEĞERLENDİRİLMESİ VE YÖNETİMİ	29
4.1. PROJENİN ÇEVRESEL VE SOSYAL RİSK VE ETKİLERİ	29
4.2. PROJE KAPSAMINDA DIKKATE ALINAN HARIÇ TUTMA LİSTELERİ	31
4.2.1. Exclusion List and Sectoral Guidelines of KfW Group	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
4.2.2. IFC Hariç Tutma Listesi (KfW Kalkınma Bankası Finansal Aracıları için)	32
4.3. ÇEVRESEL VE SOSYAL TARAMA, İZLEME VE RAPORLAMA	33
4.3.1. Uygun KOBİ'lerin, KOBİ Kredilerinin ve Yatırımlarının Risk Kategorilerinin Tanımı	33
4.3.2. Bileşen I ve II Kapsamında (Finansmana Erişim Mekanizması ve KOBİ Destek Mekanizması) Uygun KOBİ'ler ile KOBİ Kredileri/Yatırımları İçin Farklı Risk Kategorilerine Yönelik Tarama ve İzleme Metodolojisi	34
4.3.3. Bileşen I-II Kapsamında (Finansmana Erişim Mekanizması ve KOBİ Destek Mekanizması) Uygun KOBİ'ler ile KOBİ Kredileri İçin Farklı Risk Kategorilerine Yönelik Tarama ve İzleme Metodolojisi	38
4.3.4. Düzenli İlerleme Raporları	41
5. İÇ VE DIŞ PAYDAŞ YÖNETİMİ	43
5.1. ÇALIŞMA (İŞGÜCÜ) YÖNETİMİ PROSEDÜRLERİ	43
5.2. İÇ İLETİŞİM MEKANİZMALARI	44
5.2.1. KOSGEB Çalışanları İçin Şikâyet Mekanizması	44
5.3. DIŞ İLETİŞİM MEKANİZMALARI	45
5.3.1. Paydaş Katılımı	45
5.3.2. Toplum Şikâyetleri için Şikâyet Giderme Mekanizması	48
5.3.3. Olay ve Kazaların Raporlanması ve Yönetimi	49

Tablolar Listesi

Tablo 1: Proje Açısından Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Standartlarının Uygulanabilirliği.....	10
Tablo 2: KOSGEB Çevresel ve Sosyal (Ç&S) Sorumlulukları	20
Tablo 3: Proje Finansmanı Aracılarının Çevresel ve Sosyal Sorumlulukları.....	24
Tablo 4: Proje için Önerilen Çevresel ve Sosyal (Ç&S) Eğitim Programı.....	26
Tablo 5: Tüm KOBİ Kredisi Portföyü ve KOBİ Yatırım Projelerinin Çevresel ve Sosyal Riskleri ile Etkileri.....	30
Tablo 6: Proje'ye Uygun KOBİ'lerin Çevresel ve Sosyal Riskleri ve Etkileri	30
Tablo 7: Raporlama Mekanizması.....	42
Tablo 8: Paydaş Analiz Listesi.....	46

Figürler Listesi

Figür 1: Proje Paydaş Grupları.....	6
Figür 2: FOSTER Projesi Proje Yönetim Birimi Organizasyon Yapısı	23
Figür 4: Proje Ç&S Tarama ve İzleme Şeması	41
Figür 5: Kaza, Olay Raporlama Akış Diyagramı.....	49

Kısaltmalar

Kısaltma	Türkçe Karşılığı
AB	Avrupa Birliği
AÖK	Açık Öğrenme Kampüsü
BM	Birleşmiş Milletler
BMZ	Almanya Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
CITES	Nesli Tehlike Altındaki Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme
Ç&S	Çevresel ve Sosyal
ÇSÇ	Çevresel ve Sosyal Çerçeve
ÇSG	Çevre, Sağlık ve Güvenlik
ÇSS	Çevresel ve Sosyal Standartlar
ÇSİR	Çevresel ve Sosyal İzleme Raporu
ÇSSG	Çevresel, Sosyal, Sağlık ve Güvenlik
ÇSYS	Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi
ÇŞİB	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
DB	Dünya Bankası
DD	Durum Tespiti
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
FEİKB	Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı (Almanya)
FK	Finansal Kurum
GKSS	Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler
İK	İnsan Kaynakları
İSST	İhale Süreçlerinin Sistematik Takibi
İSG	İş Sağlığı ve Güvenliği
KBS	KOBİ Bilgi Sistemi
KfW	Alman Kalkınma Bankası
KKD	Kişisel Koruyucu Donanım
KFK	Katılımcı Finansal Kurum
KNA	Kök Neden Analizi
KOBİ	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme Ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÖMYA	Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
OFK	Ortak Finansal Kuruluş
PCB	Poliklorlu Bifeniller
PCT	Poliklorlu Terfeniller
PKP	Paydaş Katılım Planı
PS	Performans Standardı
PUB	Proje Uygulama Birimi
PYB	Proje Yönetim Birimi
S&C	Soru ve Cevap
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
ŞM	Şikayetlerin Giderilmesi Mekanizması

TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
UÇÖ	Uluslararası Çalışma Örgütü
UFK	Uluslararası Finans Kurumu (IFC)
UD	Uygulama Danışmanı
UEEU	Uluslararası En İyi Endüstri Uygulaması

1. Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi (ÇSYS) Çerçevesi

KfW, AB tarafından finanse edilen “Özel Sektörün Sosyal ve Ekonomik Uyumun Güçlendirilmesi Yoluyla Desteklenmesi – Türkiye II” (“FOSTER Projesi” veya “Proje”) başlıklı projeyi hayata geçirmiştir.

Proje; Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelere (KOBİ’ler) finansal destek sağlanmasını ve KOBİ’lerde istihdam olanaklarının yaratılmasını ve korunmasını amaçlamaktadır. Bu istihdam olanakları; Sosyal Uyum Yardımı yararlanıcıları, geçici ve/veya uluslararası koruma altındaki kişiler (bundan sonra “mülteciler” olarak anılacaktır) – ağırlıklı olarak Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler – ile ev sahibi toplum vatandaşlarını kapsamaktadır.

Proje, özellikle Suriye mülteci krizinden en fazla etkilenen ve aynı zamanda 06 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen yıkıcı Kahramanmaraş Depremleri’nden kısmen etkilenmiş bölgelerde uygulanmaktadır.

Bu Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi (ÇSYS), Proje kapsamındaki aşağıda belirtilen bileşenlere ilişkin Çevresel, Sosyal ve İş Sağlığı ve Güvenliği (ÇS&G) risklerinin belirlenmesi ve azaltılmasına yönelik olarak tasarlanmıştır. ÇSYS, aşağıdaki proje bileşenleri kapsamında uygulanacaktır:

1) Finansmana Erişim Mekanizması

Bu bileşen; 20 ile kadar ilde faaliyet gösteren KOBİ’lerin finansmana erişiminin artırılmasını, rekabet güçlerinin geliştirilmesini ve bu yolla resmî istihdamın teşvik edilmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda, işsiz veya kayıt dışı çalışan mültecilerin ve ev sahibi toplum vatandaşlarının ekonomik hayata dâhil edilmesi hedeflenmektedir.

2) KOBİ Destek Mekanizması

Bu bileşen; 20 ile kadar ilde faaliyet gösteren KOBİ’lere, personel giderleri ile ekipman, makine, yazılım, hizmet vb. alımlar gibi diğer uygun harcamalar için hibe desteği sağlanmasını öngörmekte olup, bu yolla kayıtlı istihdamın artırılması amaçlanmaktadır.

FOSTER Projesi kapsamındaki tüm faaliyetlerin önemli bir unsuru, her iki mekanizma ile bağlantılı olarak ve Projenin genel uygulaması süresince ortaya çıkabilecek potansiyel ÇS&G risklerinin belirlenmesi, bu risklere yönelik uygun azaltım önlemleri ve iyileştirici tedbirlerin tanımlanması ve uygulanmasıdır.

Bu çerçevede, Projenin uygulanmasına dâhil olan proje paydaşlarının ÇS&G uyumunun sağlanması gerekmektedir. Dolayısıyla, ÇSYS’nin temel amacı; Projenin uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek tüm çevresel ve sosyal (“Ç&S”) risklerin etkin bir şekilde yönetilmesi, olası zararların en aza indirilmesi ve Projenin sosyal ve ekonomik faydalarının en üst düzeye çıkarılmasıdır.

Figür 1: Proje Paydaş Grupları

İşveren	KFA'lar	Yararlanıcı KOBİ'ler
•KOSGEB, FOSTER II Projesi'ni uygulayan ana paydaş.	•KOSGEB ve uygun KOBİ'lerle sözleşme yaparak, finansal desteklerin yararlanıcı KOBİ'lere aktarılmasını sağlayacak araçlar olacaklar.	•FOSTER II Projesi'nin iki bileşeni kapsamında sağlanan KOBİ finansal desteklerinden yararlanacak ve nihai yararlanıcı (geçici ve uluslararası koruma altındaki mülteciler ile 20 Proje ilinde yaşayan Türk vatandaşları) çalışanları istihdam etmeyi taahhüt edecekler.

Bu **Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi (ÇSYS)**, Projenin; **Dünya Bankası Grubu'nun Genel ve sektöre özgü Çevresel, Sosyal ve İş Sağlığı ve Güvenliği Kılavuzları, Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Çerçevesi ve Standartları, KfW ve IFC Hariç Tutma Listeleri ile Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) Temel Sözleşmeleri** ve ilgili **ulusal mevzuat** ile uyumunu sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu çerçevede, **KOSGEB'in**, Proje kapsamında ortaya çıkabilecek **çevresel ve sosyal (Ç&S) risk ve etkilerin** nasıl değerlendirileceğini ve yönetileceğini ortaya koyan, aynı zamanda **iyi çevresel ve sosyal yönetim uygulamalarını teşvik eden** etkin bir **ÇSYS'yi geliştirmesi ve sürdürmesi** beklenmektedir.

Buna ek olarak, bu ÇSYS; **KfW ile imzalanan Ayrı Sözleşme** kapsamında paylaşılan **Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planı (ÇSTP)** ile uyumlu olarak geliştirilmiş olup, söz konusu plan doğrultusunda uygulanacaktır. Bu suretle ÇSYS, **Projenin çevresel ve sosyal risk ve etkilerinin niteliği ve büyüklüğü ile orantılı** olacak şekilde tasarlanmıştır.

ÇSYS; Projenin **genel risk ve etkilerini** incelemekte ve yukarıdaki şekilde belirtilen **Proje paydaş gruplarının her biri** tarafından, potansiyel **Ç&S etkilerin ele alınması** amacıyla benimsenmesi gereken **kapsamlı çevresel ve sosyal yönetim yaklaşımını** belirlemektedir.

Projenin **ana uygulayıcı kuruluşu** olarak **KOSGEB, Uygulama Danışmanı** ve onun **Ç&S Uzmanı** desteğiyle, Proje süresince **çevresel ve sosyal risk ve etkilerin sürekli olarak belirlenmesi, değerlendirilmesi, yönetilmesi ve izlenmesi** amacıyla bu ÇSYS'yi hayata geçirecek, projenin Ç&S risk ve etkilerini belirlemek, değerlendirmek, yönetmek ve izlemek üzere sistematik ve sürekli bir şekilde uygulayacaktır.

1.1. ÇSYS Düzenleyici ve Kurumsal Çerçevesi

1.1.1. Ulusal Gereklilikler

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (MoEUCC), Türkiye'de çevrenin korunması ve muhafazası ile **sürdürülebilir kalkınma** ve **doğal kaynakların yönetimine** yönelik kabul edilen politikaların uygulanmasından sorumlu ana kurumdur.

Çevresel ve sosyal (Ç&S) konuların yönetimi kapsamında ÇŞİB; ilgili olduğu durumlarda **taşra teşkilatları** dâhil olmak üzere, diğer bakanlıklar, kamu kurumları ve ilgili paydaşlar ile iş birliği içerisinde çalışmaktadır. Bu kurumlar arasında; **Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı** (İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Çalışma Genel Müdürlüğü) ile **Sağlık Bakanlığı** yer almaktadır.

Türkiye'de **Ç&S konularının yönetimine ilişkin ulusal gereklilikler**, aşağıda yer alan temel mevzuat kapsamında düzenlenmiştir:

- Çevre Kanunu (Kanun No: 2872)

- İş Kanunu (Kanun No: 4857)
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (Kanun No: 6331)
- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (Kanun No: 5510)
- Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (Kanun No: 2863)
- Milli Parklar Kanunu (Kanun No: 2873)
- Orman Kanunu (Kanun No: 6831)
- Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu (Kanun No: 5403)

Yukarıda belirtilen ilgili kanunlar kapsamında, Proje'ye uygulanabilir olan ve bunlarla sınırlı olmamak üzere aşağıda yer alan **yönetmelik, tebliğ ve ikincil mevzuat** hükümleri geçerlidir:

- Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği
- Çevre İzinleri ve Lisansları Yönetmeliği
- Çevre Denetimi Yönetmeliği
- İşyeri Açma ve Çalıştırma Yönetmeliği
- Hava Kalitesinin Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği
- Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği
- Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü Yönetmeliği
- Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi Yönetmeliği
- Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği
- Belirli Yakıt Türlerinde Kükürt Oranlarının Azaltılması Yönetmeliği
- Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği
- Açık Alanlarda Kullanılan Ekipmanlardan Kaynaklanan Çevresel Gürültü Emisyonu Yönetmeliği
- Tarım Arazilerinin Korunması ve Kullanımı ile Arazi Toplulaştırması Yönetmeliği / Yönetmelik
- Arazi Toplulaştırma Yönetmeliği
- Toprak Kirliliği ve Noktasal Kaynaklardan Kirlenmiş Alanların Kontrolü Yönetmeliği
- Su Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği
- Yüzey ve Yeraltı Sularının İzlenmesi Yönetmeliği
- Yüzey Suyu Kalitesi Yönetmeliği
- Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Yönetmeliği
- Su Ortamında ve Çevresinde Tehlikeli Maddelerden Kaynaklanan Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği
- İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik
- Kanalizasyon Sistemi Uygulanamayan Yerlerde Çukur Açma Yönetmeliği
- Atık Yönetimi Yönetmeliği
- Kazı Toprağı, İnşaat ve Yıkım Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği
- Atıkların Karayolu ile Taşınmasına Dair Tebliğ
- Atıkların Depolanması (Döndürülmesi) Yönetmeliği
- Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği
- Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği

- Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği
- Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği
- Atık Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği
- Atık Bitkisel Yağların Kontrolü Yönetmeliği
- Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği
- Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği
- Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Yönetmeliği
- Sıfır Atık Yönetmeliği
- Malzeme ve Karışımların Sınıflandırılması, Etiketlenmesi ve Ambalajlanması Yönetmeliği
- Poliklorlu Bifenil (PCB) ve Poliklorlu Terfenil (PCT) Kontrolü Yönetmeliği
- İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği
- İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği
- İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Tehlike Sınıfları Listesi Tebliği
- İlk Yardım Yönetmeliği
- Tehlikeli Maddelerin Sınıflandırılması, Ambalajlanması ve Etiketlenmesine Dair Yönetmelik
- Gürültü ile İlgili Risklerden İşçilerin Korunmasına Dair Yönetmelik
- Titreşim ile İlgili Risklerden İşçilerin Korunmasına Dair Yönetmelik
- Toz Yönetimi Yönetmeliği
- Kişisel Koruyucu Donanım Yönetmeliği
- İş Yerlerinde Kişisel Koruyucu Donanım Kullanım Yönetmeliği
- İş Yerlerinde Acil Durum Yönetmeliği
- İnşaat İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Yönetmeliği
- İş Ekipmanlarının Kullanımı ile İlgili Sağlık ve Güvenlik Koşulları Yönetmeliği
- Geçici ve Süreli İşler ile İlgili Sağlık ve Güvenlik Yönetmeliği
- Kimyasal Maddelerle Çalışmada Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Yönetmeliği
- Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği
- Tehlikeli Maddeler ve Karışımlar İçin Malzeme Güvenlik Bilgi Formları Yönetmeliği
- İşçilerin Sağlık ve Güvenlik Eğitimlerine İlişkin Yöntem ve İlkeler Yönetmeliği
- Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden İşçilerin Korunması Yönetmeliği
- Büyük Ölçekli Endüstriyel Kazaların Etkilerinin Önlenmesi ve Azaltılması Yönetmeliği
- Alt Yükleniciler Yönetmeliği
- İş Yerlerinde İşin Askıya Alınması Yönetmeliği
- Tehlikeli Maddelerin Karayolu ile Taşınması Yönetmeliği
- Tehlikeli ve Çok Tehlikeli İşyerlerinde Çalışan Personelin Mesleki Eğitimi Yönetmeliği
- Binaların Yangından Korunması Yönetmeliği
- Kamulaştırma Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik

- Uluslararası Koruma Başvurusunda Bulunan ve Uluslararası Koruma Statüsüne Sahip Kişilerin Çalışmasına İlişkin Yönetmelik

1.1.2. Uluslararası Gereklilikler

Proje süresince, yukarıda belirtilen **Proje paydaşlarının Çevresel, Sosyal ve İş Sağlığı ve Güvenliği (ESHS) uyumunun sağlanması** amacıyla, söz konusu paydaşlar **Uygulama Danışmanı** desteğiyle, aşağıda belirtilen **standartlar ve sürdürülebilirlik kılavuzları** doğrultusunda hazırlanan **aksiyon planlarını, ilgili olduğu durumlarda**, uygulayacaktır.

- Türkiye’de geçerli çevresel, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal kanunlar ve yönetmelikler ile geçerli izinler (yukarıdaki bölümde listelenmiştir);
- KfW Grubu’nun Hariç Tutma Listesi ve Sektörel Kılavuzları;
- Dünya Bankası Grubu’nun Çevresel ve Sosyal Standartları;
- Uygulanabilir Dünya Bankası Grubu Genel ve sektöre özgü Çevre, Sağlık ve Güvenlik Kılavuzları;
- IFC Hariç Tutma Listesi
- Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (“ILO”) temel sözleşmeleri, Temel İşgücü Standartları ve insan hakları standartları ile ilkelerini, cinsiyet eşitliği dâhil, içeren ILO rehberleri.

Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Çerçevesi (“DB- ÇSÇ”), Projenin uygulanmasıyla bağlantılı olarak ortaya çıkabilecek **çevresel ve sosyal (Ç&S) risk ve etkilerin** belirlenmesi, değerlendirilmesi ve azaltılmasına ilişkin olarak; **Proje paydaşları ve uygulama/yönetim birimi** (yani “**KOSGEB Proje Yönetim Birimi – KOSGEB PMU**”) ile **doğrudan yararlanıcılar** (yani “**Uygun KOBİ’ler**”) tarafından karşılanması gereken gereklilikleri ortaya koymaktadır.

Bu gereklilikler aynı zamanda; **Uygun KOBİ Kredilerinin** değerlendirilmesi, kullandırımı ve izlenmesi ile **KfW tarafından desteklenen Teşvik ve Destek Mekanizmalarından** faydalanan KOBİ’lerin uygulama ve faaliyetlerinin izlenmesine ilişkin süreçleri de kapsamaktadır.

Özellikle; Projenin **Çevresel ve Sosyal Çerçevesini** ortaya koyan ve **Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Standartları (WB ESS)** ile **IFC Performans Standartları** temel alınarak tasarlanan **ÇSYS**, aşağıdaki amaçlara hizmet edecektir:

- KOSGEB’in Ç&S sürdürülebilirliğine ilişkin iyi uluslararası uygulamaları benimsemesine destek olmak,
- Bu paydaşların ulusal ve uluslararası Ç&S yükümlülüklerini yerine getirmelerine yardımcı olmak,
- Uygulamalarında ayrımcılığın önlenmesi, şeffaflık, katılım, hesap verebilirlik ve yönetişimin güçlendirilmesini sağlamak,
- Sürekli paydaş katılımı yoluyla Proje’nin sürdürülebilir kalkınma sonuçlarını geliştirmek,
- Kurumların gelecekteki projeleri bağımsız şekilde yürütebilmeleri için hazırlık yapmalarını sağlamak.

KfW, desteklediği tüm projeleri (finansal araçlar aracılığıyla yürütülen projeler dâhil olmak üzere) aşağıdaki üç kategoriden biri altında sınıflandırmaktadır: **Yüksek Risk (Kategori A)**, **Orta Risk (Kategori B)** veya **Düşük Risk (Kategori C)**.

KfW Proje Değerlendirme Dokümanına göre, Projenin **çevresel ve sosyal risk sınıflandırması Orta Risk (FI-B)** olarak belirlenmiştir. Bu sınıflandırma doğrultusunda, **KOSGEB** ve diğer **Proje ortaklarının**, Proje yaşam döngüsü boyunca karşılaması beklenen ilgili **Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Standartları (WB ESS) Tablo 1’de** sunulmaktadır.

Tablo 1: Proje Açısından Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Standartlarının Uygulanabilirliği

Dünya Bankası Ç&S Standartları	Proje ilişkisi
--------------------------------	----------------

ÇSS1	Çevresel ve Sosyal Risklerin ve Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi	İlişkili
ÇSS2	İşçi Hakları ve Çalışma Koşulları	İlişkili
ÇSS3	Kaynak Verimliliği ile Kirliliğin Önlenmesi ve Yönetimi	İlişkili
ÇSS4	Toplum Sağlığı ve Güvenliği	İlişkili
ÇSS5	Arazi Edinimi, Arazi Kullanımına İlişkin Kısıtlamalar ve Zorunlu Yer Değiştirme	İlişkili Değil
ÇSS6	Bioçeşitliliğin Korunması ve Canlı Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi	İlişkili Değil
ÇSS7	Yerel Halklar / Sahra Altı Afrika'da Tarihsel Olarak Hizmetten Yoksun Bırakılmış Geleneksel Topluluklar	İlişkili Değil
ÇSS8	Kültürel Miras	İlişkili Değil
ÇSS9	Finansal Aracılar / Finansal Kurumlar	İlişkili
ÇSS10	Paydaş Katılımı ve Bilgi Açıklaması	İlişkili

Dünya Bankası Çevre, Sağlık ve Güvenlik (ÇSG) Kılavuzları², iyi uluslararası endüstri uygulamalarına ilişkin genel ve sektöre özgü örnekler içeren teknik referans dokümanlar olarak kullanılmaktadır. **Türk mevzuatında yer alan gerekliliklerin**, ÇSG Kılavuzlarında sunulan seviye ve önlemlerden farklılık göstermesi durumunda, **Projenin daha sıkı olan gerekliliği karşılaması** beklenmektedir.

Diğer yandan, **Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Standartları (DB ÇSS)**, bağışçı kuruluşlar tarafından desteklenen projelerin çevresel ve sosyal açıdan sağlam ve sürdürülebilir olmasını sağlamak amacıyla projelerin Çevresel ve Sosyal (Ç&S) risk ve etkilerinin değerlendirilmesini, yönetimini ve izlenmesini gerektirir.

Yukarıdaki tabloda belirtildiği üzere, Proje kapsamında **uygulanabilir olan DB ÇSS standartları** aşağıda sunulmaktadır:

1) ÇSS1 – Çevresel ve Sosyal Risk ve Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi

Proje kapsamındaki paydaş gruplarının ÇSS1 standardına uyumu, aşağıdaki hususların dikkate alınmasını ve kapsanmasını sağlayacaktır:

- **KOSGEB, Katılımcı Finansal Kuruluşlar (KFK'lar) ve Uygun KOBİ'lerin** yürüttüğü Proje ve ilgili Proje faaliyetlerinden kaynaklanabilecek **çevresel ve sosyal (Ç&S) risk ve etkilerin, Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Standartları (DB ÇSS)** ile uyumlu bir şekilde **belirlenmesi, değerlendirilmesi ve yönetilmesi**,
- **Azaltım hiyerarşisi yaklaşımının** benimsenmesi; bu kapsamda;
 - (a) risk ve etkilerin **öngörülmesi ve mümkün olan durumlarda kaçınılması**,
 - (b) kaçınılmasının mümkün olmadığı durumlarda risk ve etkilerin **kabul edilebilir seviyelere indirilmesi veya azaltılması**,
 - (c) risk ve etkiler azaltıldıktan sonra **ilave azaltım önlemlerinin uygulanması**,
 - (d) **önemli düzeyde artık etkilerin** kalması halinde, **teknik ve mali açıdan mümkün olduğu ölçüde** bu etkilerin **telafi edilmesi veya dengelenmesi**,

- Proje faaliyetlerinden ve **Tevsikler ile Destekler aracılığıyla desteklenecek** uygun KOBİ'lerin faaliyetlerinden **olumsuz etkilenebilecek dezavantajlı veya kırılgan gruplar üzerinde** olumsuz etkilerin orantısız şekilde yoğunlaşmaması için **farklılaştırılmış önlemler benimsemek** ve bu grupların Proje'den kaynaklanan kalkınma faydaları ve fırsatlarını paylaşma konusunda **dezavantajlı duruma düşmemelerini sağlamak**;
- Uygun olduğu durumlarda, **Proje faaliyetlerinin ve Tevsikler ile Destekler aracılığıyla desteklenecek uygun KOBİ'lerin** faaliyetlerinin değerlendirilmesi, geliştirilmesi ve uygulanması aşamalarında ulusal çevresel ve sosyal kurumların, sistemlerin, kanunların, yönetmeliklerin ve prosedürlerin kullanılması; ve
- Proje paydaş gruplarının kapasitesini artırmayı amaçlayan tedbirler aracılığıyla çevresel ve sosyal performansın iyileştirilmesini teşvik etmek.

Bu bağlamda ve yukarıda belirtilen ÇSS1 kapsam ve gerekliliklerine uygun olarak, KOSGEB şunları yapacaktır:

- *Finansal Kuruluşlarda (FK'lerde) mekanizmaların kurulu ve işler durumda olmasını sağlamak;*
- *ÇSS10 – Paydaş Katılımı ve Bilgi Açıklaması standardına uygun olarak paydaş katılımını gerçekleştirmek ve uygun bilgileri paylaşmak, ayrıca bu uygulamanın FK'ler tarafından Uygun KOBİ'ler ve dağıtılan Uygun KOBİ Kredileri ile ilgili olarak da sürdürülmesini sağlamak;*
- *bir Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi (ÇSYS) geliştirmek ve uygulamak, ve yasal düzenlemelerde belirtilen tüm tedbir ve eylemleri yerine getirmek;*
- *izleme ve raporlamanın, Uygulama Danışmanı (UD) desteği ile KOSGEB tarafından yürütülmesini sağlamak.*

2) ÇSS2 – İşçi Hakları ve Çalışma Koşulları

Proje kapsamında paydaşların ÇSS2 standardına uyması için, aşağıdaki hususların dikkate alınması ve kapsanması hedeflenmektedir:

- Hem **KOSGEB ve Finansal Kuruluşlar (FK)** düzeyinde hem de **uygun KOBİ** düzeyinde iş sağlığı ve güvenliğinin teşvik edilmesi;
- **KOSGEB ve FK personelinin** yanı sıra yararlanıcı Uygun KOBİ'lerde yeni işe alınan ve mevcut personel ile işçilerin **adil muamele, ayrımcılık yapılmaması ve eşit fırsat ilkesine** uygun olarak desteklenmesi;
- Yararlanıcı Uygun KOBİ'lerde, **kadınlar, engelliler, gençler** (çalışma yaşında, ÇSS2'ye uygun olarak), sözleşmeli işçiler, toplum işçileri ve ana tedarik işçileri gibi kırılgan çalışanlar dahil olmak üzere **yeni işe alınan ve mevcut SuTP, diğer mülteci ve Türk vatandaşlarının korunması**;
- Her türlü **zorla çalıştırma ve çocuk işçi** çalıştırmanın **önlenmesi**.
- **KOSGEB ve FK personelinin** yanı sıra yararlanıcı **Uygun KOBİ'lerde** yeni işe alınan ve mevcut personelin **dernek kurma ve toplu pazarlık haklarını** ulusal mevzuata uygun şekilde desteklemek.
- **KOSGEB ve FK personeli** ile yararlanıcı **Uygun KOBİ'lerdeki** yeni ve mevcut personel ile işçilere, işyeri ile ilgili **endişelerini iletebilecekleri erişilebilir yollar sağlamak**.

ÇSS2'nin uygulanabilirliği ve kapsamı, ÇSS1'de tanımlanan çevresel ve sosyal (Ç&S) değerlendirmeye ve KOSGEB, FK'ler ile yararlanıcı Uygun KOBİ'ler ile bunların ilgili personeli ve/veya işçileri arasında belirlenmiş veya belirlenecek olan istihdam ilişkisi türüne bağlıdır.

Bu kapsamda ve yukarıda belirtilen ÇSS2'nin gereklilikleri doğrultusunda, KOSGEB ve Katılımcı Finansal Kuruluşlar (KFK'lar) aşağıdaki hususları sağlayacaktır:

- Zorla çalıştırma ve çocuk işçiliğin hiçbir işyerinde bulunmamasını temin etmek ve yararlanıcı Uygun KOBİ'lerde çalışan tüm işçilere eşit fırsatlar sunulmasını sağlamak,
- Proje kapsamındaki tüm yararlanıcılar nezdinde, ulusal iş mevzuatı ile Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sözleşmelerine uyuma özen göstermek,
- Proje kapsamındaki tüm yararlanıcılarda, çalışanların şikâyet ve endişelerini dile getirebilmelerine olanak tanıyan bir çalışan şikâyet mekanizması geliştirmek ve uygulamak,
- Tüm yararlanıcıların çalışanlarını korumak amacıyla gerekli iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmasını sağlamak.

3)ÇSS3 – Kaynak Verimliliği ile Kirliliğin Önlenmesi ve Yönetimi

Genel olarak, ÇSS3 gereklilikleri aşağıdaki hususları kapsar:

- Enerji, su ve hammadde kullanımı dahil olmak üzere kaynak verimliliği;
- Hava kirliliği, tehlikeli ve tehlikesiz atıklar, kimyasallar ve tehlikeli maddeler ile pestisitlerin yönetimini içeren kirliliğin önlenmesi ve yönetimi.

Daha spesifik olarak, Proje paydaşlarının Proje kapsamında ÇSS3 standardına uyması için, aşağıdaki hususların dikkate alınması ve kapsanması hedeflenmektedir:

- Uygun KOBİ'lerin, genel olarak Uygun KOBİ Kredisi gelirleriyle finanse edilen faaliyetleri aracılığıyla enerji, su ve hammaddeler dahil kaynakların sürdürülebilir kullanımını teşvik etmek;
- Uygun KOBİ'lerin genel olarak Uygun KOBİ Kredisi gelirleriyle finanse edilen faaliyetleri aracılığıyla yaratabileceği kirliliğin azaltılması veya önlenmesi yoluyla insan sağlığı ve çevre üzerindeki olumsuz etkileri engellemek veya en aza indirmek;
- Uygun KOBİ'lerin genel olarak Uygun KOBİ Kredisi gelirleriyle finanse edilen faaliyetleri aracılığıyla yaratabileceği kısa ve uzun ömürlü iklim kirleticilerinin emisyonlarını önlemek veya en aza indirmek;
- Uygun KOBİ'lerin genel olarak Uygun KOBİ Kredisi gelirleriyle finanse edilen faaliyetleri aracılığıyla ortaya çıkabilecek tehlikeli ve tehlikesiz atık üretimini önlemek veya en aza indirmek;
- Uygun KOBİ'lerin faaliyetleri ve yatırım projeleriyle ilişkili olabilecek pestisit kullanımına bağlı riskleri ve etkileri en aza indirmek ve yönetmek.

ÇSS3'ün uygulanabilirliği, yukarıda ÇSS1 bölümünde tanımlanan Ç&S değerlendirmelerine bağlıdır.

Bu bağlamda ve yukarıda belirtilen ÇSS3 kapsam ve gerekliliklerine uygun olarak, KOSGEB şunları yapacaktır:

- Yararlanıcı Uygun KOBİ'lerin işyerlerinde çevresel risklerin tespit edilmesini ve çevrenin korunması için gerekli önlemlerin alınmasını sağlamak;
- Tüm yararlanıcıların çalışanlarının kaynak tüketiminin etkileri konusunda bilinçli olmasını ve buna uygun hareket etmesini temin etmek;
- Projenin tüm yararlanıcılarında atık yönetimi hiyerarşisinin bilinmesini ve uygulanmasını sağlamak;
- Finansal Kuruluşların (FK) da süreçleri aracılığıyla çevresel ve sosyal risklerin tespiti ve azaltımı için bir sisteme sahip olmasını temin etmek.

1) ÇSS4 – Toplum Sağlığı ve Güvenliği

Genel olarak **ÇSS4 gereklilikleri** aşağıdaki hususları kapsamaktadır:

- Toplum sağlığı ve güvenliği; bu kapsamda altyapı ve ekipmanların tasarımı ve güvenliği, hizmetlerin güvenliği, trafik ve yol güvenliği, ekosistem hizmetleri, toplumun sağlık risklerine maruziyeti, tehlikeli maddelerin yönetimi ve güvenliği ile acil durumlara hazırlık ve müdahale;
- İlgili personelin, çalışanların ve işçilerin güvenliği.

ÇSS4; Proje yararlanıcıları olan **yararlanıcı Uygun KOBİ'lerde** yeni istihdam edilen ve mevcut **çalışanlar ve işçiler** ile birlikte, **Uygun KOBİ'lerin faaliyetleri ve yatırım projelerinden** (genel olarak ve **Uygun KOBİ Kredileri** ile finanse edilecek faaliyetler aracılığıyla) etkilenebilecek **topluluklar** üzerinde oluşabilecek **potansiyel sağlık, güvenlik ve emniyet risk ve etkilerini** ele almaktadır. Bu kapsamda, **KOSGEB'in**, kendi kurumu bünyesinde ve **Uygun KOBİ'lernezdinde**, özellikle **kırılgan gruplara** özel önem vererek, söz konusu risk ve etkilerin **önlenmesi veya en aza indirilmesine** ilişkin sorumlulukları tanımlanmaktadır.

Proje ortaklarının, Proje kapsamında **ÇSS4'e uyumunun**, aşağıda belirtilen hususların tanınmasını ve kapsanmasını sağlaması amaçlanmaktadır:

- Rutin ve rutin dışı durumlar dâhil olmak üzere, Proje yaşam döngüsü boyunca Proje yararlanıcıları ve Projeden etkilenen diğer tarafların sağlık ve güvenliğine yönelik olumsuz etkilerin öngörülmesi ve mümkün olan durumlarda önlenmesi,
- Projenin sektör kapsamı ve belirlenen Uygun KOBİ Kredi kriterleri dikkate alındığında altyapı yatırımlarının sınırlı olması beklenmekle birlikte, altyapı tasarımı ve inşaatında kalite ve güvenliğin ve iklim değişikliğiyle ilgili hususların gözetilmesinin teşvik edilmesi,
- Uygun KOBİ faaliyetlerinden ve özellikle Uygun KOBİ Kredileri ile finanse edilecek faaliyetlerden kaynaklanabilecek trafik ve yol güvenliği riskleri, bulaşıcı hastalıklar ve tehlikeli maddelere maruziyet gibi toplum üzerindeki risklerin önlenmesi veya en aza indirilmesi,
- Uygun KOBİ faaliyetleriyle bağlantılı olarak ortaya çıkabilecek acil durumlara yönelik etkili önlemlerin bulunması,
- Personel ve mülk güvenliğinin, Proje yararlanıcıları ve Projeden etkilenen diğer taraflar üzerindeki riskleri önleyecek veya en aza indirecek şekilde sağlanması.

ÇSS4'ün uygulanabilirliği, ÇSS1 kapsamında gerçekleştirilen çevresel ve sosyal değerlendirme sonuçlarına bağlıdır.

Bu kapsamda ve yukarıda belirtilen **ÇSS4'ün kapsamı ve gereklilikleri** doğrultusunda, **KOSGEB ve Katılımcı Finansal Kuruluşlar (KFK'lar)** aşağıdaki hususları sağlayacaktır:

- Yararlanıcı Uygun KOBİ'lerin işyerlerinde, acil durumların meydana gelmesini önlemeye yönelik gerekli tedbirlerin alınmasını, acil durum müdahale planlarının hazırlanmasını ve acil durum ekipmanlarının hazır bulundurulmasını sağlamak,
- Toplumun, güvenliğe ilişkin talep ve şikâyetlerini iletebileceği harici (dış) şikâyet mekanizmalarının mevcut olmasını sağlamak,
- Pandemi kaynaklı veya diğer bulaşıcı hastalıkların komşu toplulukları etkilemesini önlemeye yönelik gerekli mekanizmaların uygulanmasını sağlamak,
- Yararlanıcı Uygun KOBİ'lerin tüm faaliyetlerinde toplum refahının gözetilmesini sağlamak,
- KFK'ların kendi işyerlerinde acil durumları önlemeye yönelik gerekli tedbirleri almasını, acil durum yönetim planlarını geliştirmesini ve acil durum ekipmanlarını bulundurmasını sağlamak; ayrıca KFK'ların, müşterilerinin de bu tür sistemleri uygulamasını teminen etkin bir ÇSYP'ye sahip olmasını sağlamak.

5) ÇSS9 / Finansal Aracılar

Genel olarak, **ÇSS9 ve IFC'nin Finansal Aracılara (FK'lara) İlişkin Notu** kapsamındaki gereklilikler aşağıdaki hususları içermektedir:

- Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemleri (ÇSYS); bu kapsamda çevresel ve sosyal politika, çevresel ve sosyal prosedürler, kurumsal kapasite ve yetkinlik ile izleme ve raporlama mekanizmaları;
- Paydaş katılımı.

Proje ortaklarının, Proje kapsamında ÇSS9'a uyumunun, aşağıda belirtilen hususların tanınmasını ve kapsanmasını sağlaması amaçlanmaktadır:

- Katılımcı Finansal Kuruluşların (KFK'lar), finanse ettikleri faaliyetlerle ilişkili çevresel ve sosyal (Ç&S) risk ve etkileri nasıl değerlendireceklerini ve yöneteceklerini ortaya koymaları,
- Uygun KOBİ Kredisi gelirlerinin kullanımına ilişkin olarak iyi çevresel ve sosyal yönetim uygulamalarının teşvik edilmesi,
- KFK'lar bünyesinde iyi çevresel ve sağlam insan kaynakları yönetimi uygulamalarının teşvik edilmesi.

ÇSS9 / IFC Finansal Aracılar Notu, bu Proje kapsamında seçilecek ve **Faiz Teşvik Mekanizmasından** faydalanacak **Uygun KOBİ Kredilerinin** dağıtımında aracı rolü üstlenecek **KFK'lara** uygulanacaktır. Aşağıda belirtilen **KFK seçim sürecinde** alınacak önlemler, Projenin **ÇSS9 ile uyumunu** sağlayacaktır.

Finansmana Erişim Mekanizması için PFİ Seçimi ve Çevresel, Sosyal, Sağlık ve Güvenlik (ÇSSG) Risk Yönetim Sistemlerinin Değerlendirilmesi

Projenin seçilmiş Finansal Aracı Kuruluş (KFK) sayısının, etkin ve verimli bir uygulamanın sağlanabilmesi amacıyla en az üç olması öngörülmektedir. Seçilen KFK'lar arasında en az bir kamu mevduat bankası, bir katılım bankası ve bir özel mevduat bankası bulunacaktır. Bu yaklaşım, KOBİ'lere bankacılık tercihlerine uygun seçenekler sunarak, farklı bankacılık ihtiyaçlarına sahip işletmelerin finansmana daha kolay erişimini sağlayacaktır.

KOSGEB, Uygulama Danışmanı'nın (UD) desteğiyle, uygunluk ve değerlendirme kriterlerinin yanı sıra KfW tarafından "itirazsızlık/onay" alınmış KFK Seçim Sürecine uygun olarak, Proje kapsamında yer alacak KFK'ları belirlemek üzere bir seçim süreci yapılandırılacaktır.

Banka Seçim Süreci, bir KFK'nin Türkiye'de 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ve 2018/703 sayılı KHK ile yapılan değişiklikler uyarınca düzenleyici standartlara tam uyumlu olarak faaliyet gösteren bir mevduat veya katılım bankası olmasını sağlayacaktır. KFK'lar ayrıca, proje kapsamındaki çevresel, sosyal ve sağlık & güvenlik (ÇSŞG) gereklilikleri açısından mevcut durumlarını anlamak için ilgili standartlar ve yürürlükteki mevzuat çerçevesinde değerlendirilecektir.

Seçilen KFK'ler arasında, KFK'nin ÇSŞG Risk Yönetim Sistemi'ni değerlendiren hedefli sorular seti aracılığıyla bir durum tespiti gerçekleştirilecektir. Bu değerlendirme aşağıdaki başlıkları kapsayacaktır:

- KFK ve KOBİ müşterilerinin faaliyetlerinin olumsuz ÇSŞG etkisi riskinin değerlendirilmesi;
- KFK'nin mevcutsa ÇSŞG risk yönetim politikası, ÇSŞG değerlendirme metodolojisi ve çevresel durum tespiti süreçlerinin incelenmesi;
- KfW'nin Hariç Tutma Listesi, IFC Performans Standartları ve Dünya Bankası Grubu Genel ve sektöre özel Ç&S Rehberleri ile uyumun doğrulanması, potansiyel eksikliklerin, geliştirilmesi gereken alanların ve uygulama ihtiyaçlarının belirlenmesi;
- Bankanın, Foster II Projesi'nin ÇSŞG gereklilikleriyle karşılaştırıldığında yetkinliğini anlama kapasitesinin değerlendirilmesi;

DD süreci, KFK'lerle önceden paylaşılacak olan ve DD toplantılarında tartışılacak soruları da içerecektir.

Bankanın ÇSŞG Risk Yönetim Sistemi ve proje gerekliliklerine uyum sağlama kapasitesinin değerlendirilmesine ilişkin sorular

- ✓ Bankanızın yürürlükte herhangi bir Çevresel ve Sosyal Kredi Politikası (ÇSKP) belgesi var mı? (E/H) Varsa, lütfen belirtin ve belgeyi paylaşın.
- ✓ ESDP, sürdürülebilir kalkınma ve/veya Ç&S (Çevresel ve Sosyal) konularının yönetimi konusundaki kurumsal taahhüt beyanını içeriyor mu? Bu beyan kamuya açıklanıyor mu yoksa dahili olarak mı iletiliyor?
- ✓ Bankanızda, Çevresel ve Sosyal Risk Yönetimi ile ilgili roller ve sorumluluklar belirlenmiş mi? (E/H)
- ✓ Bankanızda özel bir Ç&S görevlisi/koordinatörü bulunuyor mu? (E/H) Varsa, lütfen belirtin veya organizasyon şemasını paylaşın.
- ✓ Bankanızda, finansman mekanizması kapsamında Çevresel, Sosyal ve İş Sağlığı & Güvenliği (ÇSİSG) konularının yönetimine ilişkin herhangi bir prosedür yürürlükte mi? (E/H) Varsa, lütfen belirtin ve paylaşın.
- ✓ KOBİ müşterilerinin, finansman mekanizması süresince uygulamayı taahhüt ettiği herhangi bir Ç&S kriteri (ulusal veya uluslararası) mevcut mu? Varsa, lütfen bu kriterleri belirtin.
- ✓ Krediyi alan/bankacılık müşterileri için Ç&S konularıyla (çevre, sağlık ve güvenlik, çalışma, sosyal) ilgili belirlenmiş uygunluk kriterleri var mı? Varsa, lütfen bu kriterleri paylaşın.
- ✓ Bankanız, Türkiye'nin taraf olduğu ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmelerle yasaklanmış veya kısıtlanmış faaliyet ve müşterilerin kontrolünü sağladığını ve bu işlemlerin finansmanında ek bir değerlendirme yapmadan ve tutar sınırına bakmadan yer almadığını beyan edebilir mi? Bu kapsama ilişkin istisnalar listesi var mı? (E/H) Lütfen belirtin.
- ✓ Finansman mekanizmasının hariç tutma listesi, KfW ve IFC'nin hariç tutma listelerini kapsıyor mu? (E/H) Lütfen belirtin ve varsa listeyi paylaşın.
- ✓ Yukarıdaki soruda belirtilen ulusal mevzuat ve uluslararası anlaşmalarla yasaklanmış veya kısıtlanmış faaliyet ve müşterilerin kontrolü, KOBİ müşterilerinizin finansal ve finansal olmayan

	risk ve performans değerlendirme ve yönetim mekanizmalarının bir parçası olarak uygulanıyor mu? (E/H) Lütfen belirtin.
✓	Bankanızda herhangi bir Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi (ÇSYS) mevcut mu? Varsa, lütfen sistemin detaylarını ve belgelenmiş ilgili prosedürleri paylaşın.
✓	Finansman mekanizması aracılığıyla, KOBİ/KOBİ Kredisi sektörü, ölçeği ve KOBİ/KOBİ Kredisinin oluşturabileceği Ç&S risk seviyesini içeren proje risk kategorilendirme süreci belirlenmiş ve uygulanmış mı? Varsa, lütfen detayları paylaşın.
✓	Kuruluşunuzda, potansiyel müşteriler için Ç&S değerlendirme metodolojisi ve çevresel durum tespit (due diligence) süreçleri mevcut mu ve uygulanıyor mu? (E/H) Varsa, lütfen detayları aşağıda paylaşın.
✓	Bankanızda, kredilendirilen müşterilerin yerel (Türkiye) Çevre, Sosyal, İş Sağlığı ve Güvenliği mevzuatına uyumunu ve Ç&S performansını izleyen herhangi bir mekanizma mevcut mu? Bu mekanizma, kredilerle ilgili riskleri ve finanse edilen faaliyetler ile müşterilerden doğabilecek sorumlulukları önlemeye yönelik midir? (E/H) Mevcutsa, lütfen belirtin ve kısaca açıklayın.
✓	Bankanız tarafından finanse edilen KOBİ'lerin/Projelerin Ç&S konularıyla ilgili kazalar/olaylar, şikâyetler, düzenleyici bildirimler ve yaptırımların değerlendirilmesi için herhangi bir mekanizma mevcut mu?
✓	Bankanızın Genel Kredi ve Bankacılık Hizmet Sözleşmeleri, kredi müşterilerinizin çevre ve sosyal mevzuata uyumunu sağlamak üzere taahhüt maddeleri içeriyor mu? (E/H) Mevcutsa, lütfen belirtin.

6) ÇSS10 – Paydaş Katılımı ve Bilgilendirme

Genel olarak **ÇSS10 gereklilikleri**, aşağıda belirtilen hususları tanımlayan bir **paydaş katılımı çerçevesinin ve/veya planının** geliştirilmesini kapsamaktadır:

- Proje hazırlık aşamasında paydaş katılımı; bu kapsamda Başlangıç Dönemi boyunca paydaşların belirlenmesi ve analizi, Paydaş Katılım Planının tasarlanması ve uygulanması, bilgi paylaşımı ve anlamlı istişareler,
- Proje uygulama sürecinde paydaş katılımı ve harici raporlama,
- Şikâyet mekanizmasının tasarlanması ve uygulanması,
- Kurumsal kapasite ve kurumsal taahhüt.

Uygun KOBİ'ler ile yararlanıcı Uygun KOBİ'lerde yeni istihdam edilen ve mevcut **çalışanlar ve işçiler** dâhil olmak üzere Proje yararlanıcıları ile **Proje ortakları ve paydaşlar** arasında **açık ve şeffaf bir katılım süreci, iyi uluslararası uygulamanın ve etkin paydaş katılımının** temel unsurlarından biridir. Bu yaklaşım, Projenin ve **Uygun KOBİ Kredileri** gelirleriyle finanse edilecek Uygun KOBİ faaliyet ve yatırımlarının **çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğini** sağlamaya hizmet edecektir.

KOSGEB'in ÇSS10'a uyumunun, aşağıda belirtilen hususların tanınmasını ve kapsanmasını sağlaması amaçlanmaktadır:

- Uygun KOBİ'lerle yapıcı bir ilişkinin kurulmasına ve sürdürülmesine yardımcı olacak sistematik bir paydaş katılımı yaklaşımının oluşturulması,
- Paydaşların Projeye olan ilgi ve destek düzeyinin değerlendirilmesi ve paydaş görüşlerinin; Proje tasarımına, çevresel ve sosyal performansa ve Uygun KOBİ Kredileri ile finanse edilecek faaliyetlere yansıtılmasının sağlanması,
- Proje yaşam döngüsü boyunca, doğrudan ve dolaylı yararlanıcılar ile projeden etkilenen diğer tarafların, kendilerini etkileyebilecek konulara ilişkin etkin ve kapsayıcı katılımının teşvik edilmesi ve desteklenmesi,

- Ç&S risk ve etkilerine ilişkin uygun proje bilgilerinin; Proje bağışçıları ve paydaşlara, zamanında, anlaşılır, erişilebilir ve uygun formatta açıklanmasının sağlanması,
- Proje yararlanıcıları ve projeden etkilenen diğer taraflara, sorun ve şikâyetlerini iletebilecekleri erişilebilir ve kapsayıcı mekanizmaların sunulması ve KOSGEB'in bu şikâyetleri ele almasına ve yönetmesine imkân tanınması.

ÇSS10, Uygun KOBİ Kredileri gelirleriyle finanse edilecek faaliyet ve yatırımlara uygulanacaktır.

Bu kapsamda ve yukarıda belirtilen **ÇSS10'un gereklilikleri** doğrultusunda, **KOSGEB** aşağıdaki hususları yerine getirecektir:

- *Ana paydaşların, etkilenen tarafların ve kırılgan grupların belirlenmesini, projeden haberdar olmalarını ve Proje performansının iyileştirilmesine yönelik görüşlerini paylaşımlarını teminen bir Proje Paydaş Katılım Planı geliştirmek ve uygulamak,*
- *Gerekli iletişim araçlarını geliştirmek ve bunların etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak,*
- *Tüm etkilenen kişilerin talep ve şikâyetlerini iletebilmelerine imkân tanıyan ve bu taleplerin zamanında çözülmesini veya yanıtlanmasını sağlayan bir Proje Şikâyet Mekanizması geliştirmek.*

1.2. Ana Paydaşların Çevresel ve Sosyal Politikası

1.2.1. KOSGEB

KOSGEB'in genel vizyonu, "daha güçlü KOBİ'ler ve sürdürülebilir şekilde gelişen bir ekonomi" olmak üzere iki temel hedefe ulaşılmasını sağlayacak mekanizmaları desteklemektir. KOSGEB'in genel strateji ve politikalarının temelinde; **dürüstlük, erişilebilirlik, güvenilirlik, hedef kitle odaklılık, hesap verebilirlik, iş birliğine açıklık, saygınlık, şeffaflık, tarafsızlık ve yenilikçilik** değerleri yer almaktadır.

KOSGEB, **yönetim ekibinde yer alan ilgili Başkan Yardımcısı** tarafından imzalanmış **kendi Çevresel ve Sosyal Politikasına** sahiptir. Söz konusu politika; KOSGEB'in **genel misyonunun, etkin destek ve hizmetler aracılığıyla, KOBİ'lerin ve girişimcilerin ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkısını artırmak**, bu yolla **yenilikçi, teknolojik ve rekabetçi bir yapıya ulaşmak** olduğunu ortaya koymaktadır.

KOSGEB'in Çevresel ve Sosyal Politikası

- KOSGEB, faaliyetlerinin olumsuz çevresel ve sosyal (Ç&S) etkilerini önlemeyi veya azaltmayı ve artan çevresel farkındalıkla gelecek nesiller için sürdürülebilir bir dünya bırakmayı amaçlayarak aşağıdaki Ç&S politikasını benimsemektedir:
- KfW Grubu'nun Hariç Tutma Listesi ve Sektörel Kılavuzları ile finansal araçlar için IFC Hariç Tutma Listesi doğrultusunda, yönetim sistemi kapsamında hariç tutulan faaliyetlere finansman sağlanmayacaktır.
- ÇSYS, Proje döngüsüne yeterli şekilde entegre edilerek; Uygun KOBİ'lerin genel faaliyetleri ile yatırım projelerinin ve özellikle Uygun KOBİ Kredileri gelirleriyle finanse edilecek faaliyetlerin tarama sürecinden geçirilmesi ve bunlarla ilişkili çevresel ve sosyal risk ve etkilerin yönetilmesi sağlanacaktır.
- ÇSYS'nin etkin uygulanmasını teminen yeterli kaynaklar tahsis edilecektir.
- İlgili Türk ve uluslararası yasal gerekliliklere uyum sağlanarak, ilgili ÇSYS kapsamında sürekli iyileştirme hedeflenecektir.

- Yeni standartların tanınması ve yeni hedeflerin belirlenmesi, gelişim ve sürekli iyileştirme odağıyla sürdürülecektir.
- Uygun KOBİ'lerin Ç&S performansı, kapasite geliştirme yoluyla ve sürekli iyileştirme yaklaşımı çerçevesinde izlenecektir.
- Proje yararlanıcılarının ve projeden etkilenen diğer tarafların değerleri, görüşleri ve hakları gözetilecek; etkilenen topluluklarla güçlü, açık ve adil ilişkiler kurulacaktır.
- Paydaş katılım faaliyetleri uygulanacak; projeye ilişkin bilgiler, ilgili tarafların ihtiyaç ve beklentileri dikkate alınarak uygun ve şeffaf yöntemlerle açıklanacaktır.
- Proje yararlanıcılarının ve projeden etkilenen diğer tarafların kültürel arka planlarına saygı gösterilecek; Uygun KOBİ'ler, somut ve somut olmayan kültürel miras üzerindeki olumsuz etkilerden kaçınacaktır.

1.2.2. Katılımcı Finansal Kuruluşlar (KFK'lar)

Önceki bölümde “ÇSS9 – Finansal Araçlar” başlığı altında açıklandığı üzere; Proje kapsamındaki **çevresel ve sosyal (Ç&S) risklerin etkin bir şekilde yönetilebilmesi** amacıyla, **Katılımcı Finansal Kuruluşlardan, Ç&S standartları açısından mevcut durumlarını ortaya koyan politika ve araçlara** sahip olmaları talep edilecektir.

Bu kapsamda, **durum tespiti (due diligence)** sürecinde aşağıda belirtilen **ÇSYS araçları** sorgulanacaktır:

- Çevresel ve sosyal politika ve prosedürler,
- Ç&S risklerinin yönetimi için uygun organizasyonel yapı, yeterli personel ve yetkinlik,
- Yatırım, hukuk veya kredi birimlerinde görev yapan personelin, kurumun ÇSYS'sine ilişkin farkındalık düzeyi,
- Ç&S risklerinin belirlenmesi ve azaltılmasına ilişkin olarak yönetime raporlama sistemleri,
- Ç&S performansının izlenmesine yönelik prosedürler,
- Şikâyet mekanizmaları.

2. Proje Sorumlulukları ve Ana Paydaşların Organizasyon Yapısı

2.1. Proje Sorumlulukları ve Organizasyon Yapısı

Bu Proje kapsamında **KOSGEB**, Proje faaliyetlerinin **etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak üzere**, Projeye özgü bir **Proje Yönetim Birimi (“PYB”)** kuracaktır. Bu çerçevede KOSGEB; **kendi ÇSYS'sinin uygulanmasını kolaylaştırma** ve ayrıca **Finansmana Erişim Mekanizması** kapsamında yer alan **Katılımcı Finansal Kuruluşların (KFK'lar)** ve **Uygun KOBİ'lerin**, Proje faaliyetleriyle ilişkili olarak **ÇSYS uygulamalarını sürdürmelerini sağlama** sorumluluğunu üstlenmektedir.

PYB; KfW ve Dünya Bankası (DB) tarafından belirlenen **Ç&S uyum ilkelerinin** gözetilmesini ve bu ilkelere uyulmasını temin edecektir. Bu doğrultuda, **FOSTER II Projesi** kapsamında yürütülen **Finansmana Erişim Mekanizması** ile **KOBİ Destek Mekanizmasının** uygulanması ve işletilmesi, **IFC Performans Standartları** ile **Dünya Bankası Grubu'nun Genel ve sektöre özgü Ç&S Kılavuzları** ile uyumlu olacaktır.

Bu kapsamda PYB; **Ç&S risk ortamının** belirlenmesi, **risk azaltım stratejilerinin** geliştirilmesi ve **ulusal çevre, iş sağlığı ve güvenliği ile sosyal mevzuat hükümleriyle** tam uyumlu mekanizmaların

uygulanmasından sorumlu olacaktır. Ayrıca PYB, **Ç&S risklerinin yönetimine yönelik gerekli yapıların ve politikaların** oluşturulmasını sağlayacaktır.

Proje paydaşlarının **özel sorumlulukları**, aşağıdaki alt bölümlerde detaylı olarak açıklanmaktadır.

Finansmana Erişim Mekanizması ile KOBİ Destek Mekanizmasının her ikisi için de nihai sorumluluk KOSGEB'e ait olup, tanımlanan roller, sorumluluklar ve mekanizmalar KOSGEB tarafından yerine getirilecektir.

2.1.1. KOSGEB

KOSGEB, Proje kapsamında **ÇSYS'nin uygulanmasına ilişkin genel ve nihai sorumluluğu** üstlenmektedir. ÇSYS'nin geliştirilmesi ve uygulanmasına ilişkin görevler esas olarak **KOSGEB tarafından** yerine getirilecektir. Projenin ilk **aşamalarında, Katılımcı Finansal Kuruluşlar (KFK'lar), KOBİ başvuru süreci** sırasında **çevresel ve sosyal (Ç&S) hususların etkin bir şekilde yönetilebilmesi** amacıyla, Projenin **Ç&S gereklilikleri** hakkında bilgilendirilecektir.

Uygun KOBİ'lerin, ÇSYS'nin gerekli bileşenlerini uygulamasını sağlamak amacıyla **KOSGEB**; bu Proje paydaşlarının **ÇSYS'ye uyumunu izleyecek, destekleyecek ve doğrulayacak** ve bu kapsamda **KfW'ye raporlama** yapacaktır.

Projenin **Ç&S gerekliliklerine uyumun sağlanması** amacıyla **KOSGEB**, üst yönetiminden bir temsilciyi **Ç&S konularında genel sorumluluk** taşıyacak şekilde görevlendirmiştir. Ayrıca **KOSGEB**, Proje için bir **Çevresel ve Sosyal** atamıştır. Söz konusu **Çevresel ve Sosyal Sorumlu, doğrudan KOSGEB Proje Yönetim Birimi'ne (PYB)** raporlayacaktır (**PYB organizasyon şeması Şekil 2'de sunulmaktadır**).

Uygulama Danışmanı ("UD") ve özellikle Projede görev yapan **Ç&S Uzmanı**, aşağıdaki tabloda sunulan çerçeve doğrultusunda, Proje kapsamındaki **ÇSYS yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde KOSGEB'e destek** sağlayacaktır.

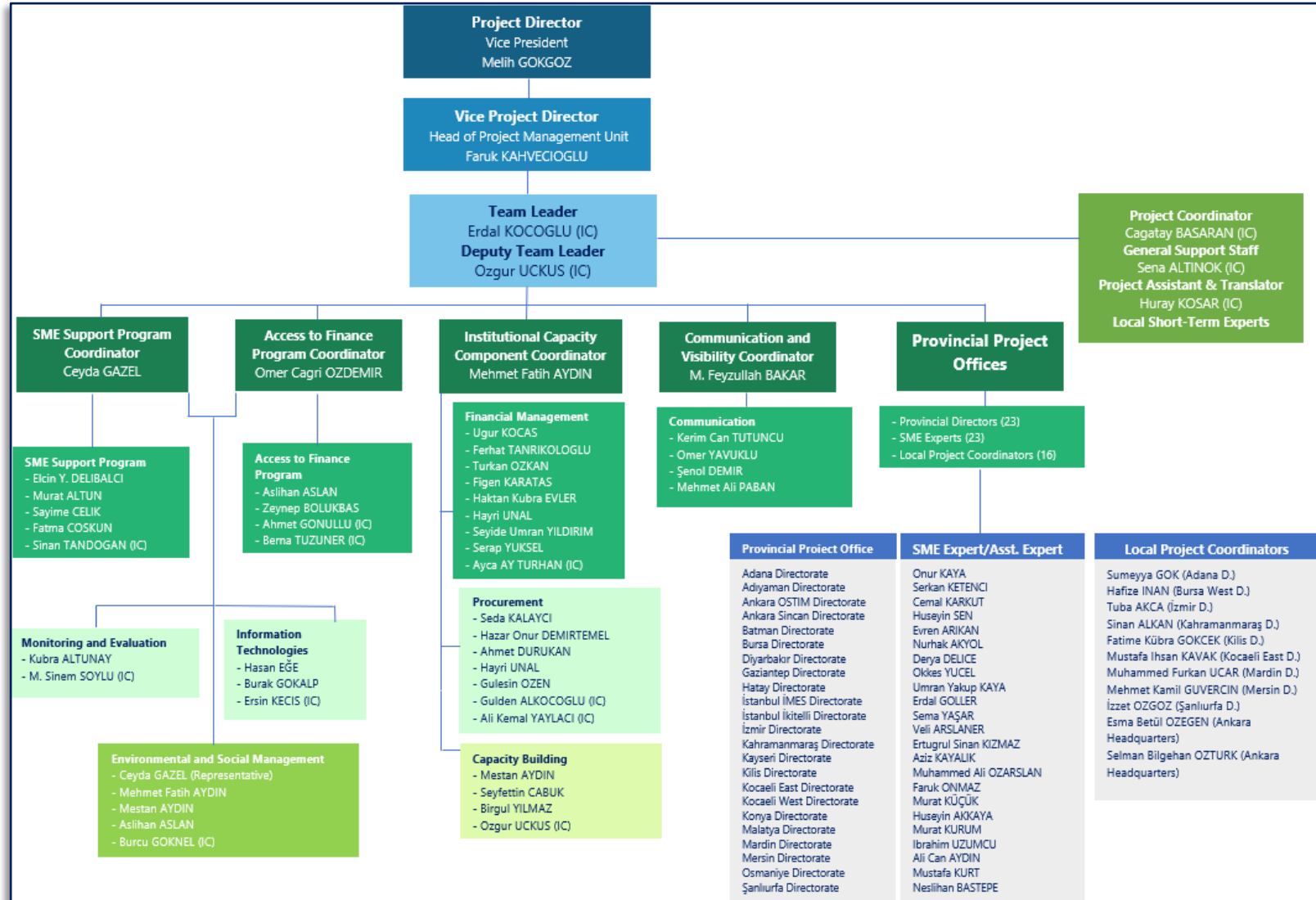
Tablo 2: KOSGEB Çevresel ve Sosyal (Ç&S) Sorumlulukları

Sorumlu Birimler / Taraflar	Sorumluluklar
Proje Yönetimi (KOSGEB PYB)	✓ Uygulama Danışmanı (UD) desteğiyle FK'ların değerlendirilmesi, seçimi ve izlenmesi. ✓ KOSGEB İstihdam Taahhütlü Kredi Finansman Programı kapsamında KOSGEB-KFK Protokollerinin yönetimi. ✓ Projenin tüm bileşenleri hakkında KFK'lara ve Uygun KOBİ'lere rehberlik ve destek sağlanması. ✓ Ç&S konularında genel sorumluluğa sahip olacak üst yönetim temsilcisinin görevlendirilmesi. ✓ ÇSYS, Paydaş Katılım Planı (PKP) ve Şikâyet Giderim Mekanizmasının (ŞGM) uygulanmasını kolaylaştıracak yeterli insan kaynağı ve diğer kaynaklara sahip özel bir Çevresel ve Sosyal Sorumlu atanması. ✓ UD'nin uzman desteğiyle, Uygun KOBİ'lerin ÇSYS gerekliliklerini karşılamasına rehberlik edilmesi. ✓ UD desteğiyle, Uygun KOBİ Kredilerinin Ç&S risk ve etkilerinin niteliği ve ölçeğiyle orantılı şekilde taranması, yönetilmesi ve izlenmesi. ✓ Uygun KOBİ Kredileri ve Hibelerine ilişkin tarama sonuçlarının incelenmesi ve onaylanması; hariç tutmaların ve Kategori B / Kategori C sınıflandırmalarının

	belirlenmesi (tarama mekanizması ÇSYS'nin ilerleyen bölümlerinde detaylandırılacaktır). ✓ KOBİ Destek Mekanizması kapsamında Uygun KOBİ taramalarının yürütülmesi. ✓ UD desteğiyle, ÇSYS'nin uygulanmasına ilişkin bilgileri içeren Ç&S risk yönetimi ve ÇSYS raporlarının KfW'ye sunulması. ✓ Uygun KOBİ'ler ve Uygun KOBİ çalışanlarından alınan bilgiler doğrultusunda önemli Ç&S olaylarının KfW'ye raporlanması. ✓ Ölümcül veya ağır olaylar dâhil; çevreye, çalışanlara, topluluklara ya da doğal/kültürel kaynaklara ciddi zarar veren veya verebilecek, kalıcı hasar/yaralanma riski bulunan ve acil müdahale gerektiren olayların derhal KfW'ye bildirilmesi; PYB'nin olaydan haberdar olur olmaz KfW'yi bilgilendirmesi ve yeni bilgiler oldukça iletmesi. ✓ UD'nin uzman desteğiyle ŞGM ve PKP faaliyetlerinin geliştirilmesi ve uygulanması.
KOSGEB Çevresel ve Sosyal S 1 orumlusu	✓ UD desteğiyle Proje Yönetim El Kitabının geliştirilmesi ve güncellenmesine katkı sağlanması. ✓ Proje kapsamındaki ÇSYS uygulama ve izleme faaliyetlerinin ilgili birimler arasında koordinasyonu. ✓ UD desteğiyle, proje faaliyetlerinin ilgili Ç&S standartlarına uygun yürütülmesi ve raporlanmasının sağlanması. ✓ Gerekli hallerde, UD rehberliğinde, il müdürlüklerindeki KOSGEB personeli aracılığıyla Uygun KOBİ uygulamalarının izlenmesi ve doğrulanmasının koordine edilmesi. ✓ PKP'ye uygun paydaş istişarelerinin UD ile koordinasyon içinde yürütülmesi ve raporlanması. ✓ Projenin hazırlanması, geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde ÇSYS ve PKP'nin, gerektiğinde UD desteğiyle güncellenmesi. ✓ Proje ihtiyaçları doğrultusunda ŞGM'nin güncellenmesi, uygulanması ve raporlanmasının UD ile koordinasyon içinde yürütülmesi. ✓ Proje raporlarında yer alacak Ç&S bilgi ve belgelerinin hazırlanması. ✓ KOBİ Destek Mekanizması kapsamındaki Uygun KOBİ'lerle iş birliği ve gerekli durumlarda UD rehberliğinde destek sağlanması. ✓ PYB yöneticisine karşı sorumluluk ve gerekli raporlamaların yapılması. ✓ UD rehberliğinde, Ç&S gerekliliklerinin doğru uygulanmasını teminen tüm sürecin gözetimi ve izlenmesi. ✓ UD desteğiyle, il müdürlüklerindeki KOBİ Uzmanlarının yerinde kontroller ve Uygun KOBİ eğitimleri için eğitilmesi.
KOSGEB İl Müdürlüklerindeki KOBİ Uzmanları	✓ Gerekli durumlarda, Uygun KOBİ'lerin Proje ÇSYS gerekliliklerini uygulamalarında destek sağlamak. ✓ Projenin Paydaş Katılım Planı (PKP) yönetiminde KOSGEB'in Çevresel ve Sosyal Görevlisine yardımcı olmak. ✓ Proje kapsamında KOBİ'lere sağlanan desteklerle ilgili Ç&S raporları, istatistikler, kaza/olay analizleri ve eğitimleri hazırlamak. ✓ Ç&S Uzmanı ve Görevlisine, Ç&S risk ve etkilerinin tanımlanması, değerlendirilmesi, raporlanması ve yönetilmesinde destek sağlamak.

	✓ ŞM'yi (Şikâyet Mekanizması) güncelleme, uygulama ve raporlama faaliyetlerini yürütmek. ✓ Gerekli durumlarda saha denetimleri gerçekleştirmek; Uygun KOBİ taahhütlerindeki Ç&S şartlarının yerine getirilip getirilmediğini belirlemek ve gerekli raporları hazırlamak.
--	--

Figür 2: FOSTER Projesi Proje Yönetim Birimi Organizasyon Yapısı

2.1.2. Proje Finansmanı Aracı Kurumları

Finansmana Erişim Mekanizması kapsamında, **Proje Finansmanı Aracıları**, KOBİ'lerin kredi başvurularında **Çevresel ve Sosyal (Ç&S) taahhütlerini** doldurmalarına rehberlik etmekten sorumlu olacaktır. Proje Finansmanı Aracıları, Ç&S risk ve etkilerinin taranması süreci de dahil olmak üzere her kredi başvurusunu yönetecektir.

Projenin **genel ÇSYS performansı, belirli ÇSYS performans göstergeleri** kullanılarak **üçer aylık (çeyreklik) periyotlar** halinde değerlendirilecektir. **KOSGEB, Uygulama Danışmanı (UD)** desteğiyle, söz konusu değerlendirmeyi **belirlenmiş bir performans göstergeleri seti** temelinde gerçekleştirecek ve sonuçları **KFK'larla paylaşacaktır**. Bu göstergeler aşağıda yer almakta olup, **Bölüm 4.3.4 – Raporlama başlığı** altında ayrıntılı olarak açıklanmaktadır:

- Onaylanan Kategori C KOBİ başvurularının listesi.
- Onaylanan Kategori B KOBİ başvurularının listesi.
- İzleme sırasında, Kategori C ve Kategori B projelerinin uygulanmasından kaynaklanan gözlemlenen ana etkiler ve önerilen ile uygulanan düzeltici önlemler.
- Uygun KOBİ'lerin ÇSYS uygulaması sırasında ortaya koyduğu karşılaştırmalı en iyi uygulamaların ve karşılaştıkları zorlukların özeti.
- Hem Uygun KOBİ'lerden hem de diğer paydaşlardan gelen olay/kaza ve şikâyetlere verilen yanıtların özeti.

Bu göstergeler, KOSGEB tarafından **izlenecek ve değerlendirilecek**; Ç&S kriterlerinin uygulanmasında kullanılan metodolojinin KFK'lar tarafından anlaşılmasını sağlamak amacıyla **KFK'larla paylaşılacaktır**. Bu doğrultuda, sürekli iyileştirmeye yönelik gerekli aksiyonlar alınacaktır.

KOBİ Destek Mekanizması kapsamında ise, tarama (screening) süreci ve dolayısıyla yukarıda belirtilen göstergelerin oluşturulması, KOSGEB'in sorumluluğunda olacaktır. Proje kapsamında Proje Finansmanı Aracıları'nın sorumlulukları şunları içermektedir:

Tablo 3: Proje Finansmanı Aracılarının Çevresel ve Sosyal Sorumlulukları

Proje Finansmanı Aracıları	Sorumlulukları
	✓ Çevresel ve sosyal (Ç&S) performanstan sorumlu olacak bir üst yönetim temsilcisi ve kendi ÇSYS'nin uygulanmasını ve Ç&S gerekliliklerinin koordinasyonunu sağlayacak bir personel ile birim oluşturmak ve sürdürmek. ✓ Uygun KOBİ Kredilerinin Ç&S taahhütleri ve beyanlarının uygunluk ve kapsam dışı durumlar açısından taranmasını sağlamak. ✓ IFC/Dünya Bankası ile ilgili standartlara uyumu sağlamak için bir ÇSYS geliştirmek ve uygulamak.

Uygun KOBİ Kredisi Kullandırım Süreci

Proje kapsamında, **Projenin Teşvik Mekanizmalarından** yararlanacak ve **Katılımcı Finansal Kuruluşlar (KFK'lar)** tarafından kullanılacak **Uygun KOBİ Kredilerini** alabilecek bir **Uygun KOBİ'nin, KOBİ Uygunluk Kriterlerine** uyması gerekmektedir. **KOSGEB** ve **KFK'lar**, Proje illerinde faaliyet gösteren

KOBİ'leri; **KOSGEB ve KFK şubeleri, yerel paydaşlar ve medya kanalları** dâhil olmak üzere çeşitli iletişim kanalları aracılığıyla Projenin kapsamı ve **KOBİ Uygunluk Kriterleri** hakkında bilgilendirmek üzere Projeyi tanıtabilecektir. **KOBİ Uygunluk Kriterlerini** karşılayan işletmeler, Proje illerindeki **KFK şubeleri** aracılığıyla **Uygun KOBİ Kredilerine** başvurabilecek ve bu kredilerden yararlanabileceklerdir.

KFK'lar, KOSGEB İstihdam Taahhütlü Kredi Finansman Programı Protokolü'nün imzalanmasını takiben **Uygun KOBİ Kredilerinin** kullanımına başlayabilmektedir. **KFK'lar**, KOBİ'ler tarafından yapılan **Uygun KOBİ Kredisi başvurularını** değerlendirecektir. Bu kapsamda, **KFK'lar**, başvuru sahibi KOBİ'nin **vergi numarası** üzerinden, **KOSGEB KOBİ Veri Sistemi** aracılığıyla; başvurunun **il, faaliyet sektörü ve faaliyet durumu** ile sınırlı olacak şekilde **ilk uygunluk kontrolünü** gerçekleştirecektir. Bu kontrol, başvuru sahibi KOBİ'nin **Finansmana Erişim Mekanizması** kapsamındaki uygunluğunu değerlendirmeye yöneliktir.

KFK'lar, İşletme Uygunluk Kriterlerinin temel unsurlarını karşılamayan KOBİ'ler için Proje kapsamında **KOBİ kredi başvuru sürecine devam etmeyecektir**. Bu temel unsurlar; işletmenin **KfW Sürdürülebilirlik Kılavuzlarında**¹ yer alan **sektörel Hariç Tutma Listesi** ile uyumlu olması, **potansiyel olarak önemli olumsuz çevresel ve sosyal etkilere** sahip bir sektörde faaliyet göstermemesi ve **KfW'nin sektörel Hariç Tutma Listesinde** yer almayan bir sektörde faaliyet göstermesini içermektedir. Söz konusu uygunluk değerlendirmesi, **KFK'ların kendi ESHS Yönetim Sistemleri** aracılığıyla yapılacaktır.

İşletme Uygunluk Kriterlerinin temel unsurlarını karşılayan KOBİ'ler için **KFK'lar**, kendi **kurum içi KOBİ kredi tahsis prosedürleri** doğrultusunda kredi başvuru sürecine devam edecektir. Bu aşamada yapılacak değerlendirme; KOBİ'nin **güvenilirliğini** ve **kredi almaya uygunluğunu** belirlemeyi amaçlayacak olup, **İşletme Uygunluk Kriterlerinin tüm unsurlarının** gözden geçirilmesini kapsayacaktır. Tüm kriterleri karşılayan, güvenilir bulunan ve **Uygun KOBİ Kredisi almaya hak kazanan** KOBİ'ler için, **KFK kredi yetkilileri**, kredi başvurularını **KOSGEB KOBİ Bilgi Sistemi'ne** girecektir.

KFK kredi yetkilileri, KOSGEB KOBİ Bilgi Sistemi'nde halihazırda bulunan **il, faaliyet sektörü ve faaliyet durumu** bilgilerini; Projeye özgü ilave bilgi ve belgelerle tamamlayacaktır. Bu kapsamda sisteme yüklenecek bilgi ve belgeler aşağıdakileri içerecektir:

- Başvuru sahibi KOBİ tarafından doldurularak **KFK'ya sunulan KOSGEB İstihdam Taahhütlü Kredi Finansman Programı Başvuru Formu**; bu form, KOBİ'nin **Ç&S Başvuru Kriterlerine uyumuna ilişkin Beyan ve Taahhütleri** de içermekte olup, diğer hususların yanı sıra, **Ek 1'de** yer alan **KfW Grubu Hariç Tutma Listesi ve Sektörel Kılavuzları** ile **IFC Hariç Tutma Listesi** kapsamındaki faaliyetlerde bulunulmadığını beyan etmektedir.
- Başvuru sahibi KOBİ tarafından **KFK'ya sunulan ve KFK kredi yetkilisi tarafından KOSGEB KOBİ Bilgi Sistemi'ne yüklenecek olan KOSGEB İstihdam Taahhütlü Kredi Finansman Programı Taahhüt Mektubu**; söz konusu belge yukarıda belirtilen hususları kapsayacaktır.

KFK kredi yetkilisi tarafından **KOSGEB KOBİ Bilgi Sistemi'ne** girilen bilgi ve belgeler, **nihai onay** amacıyla ilgili **KOSGEB İl Müdürlüğü** bünyesinde görev yapan **KOBİ uzmanları** tarafından incelenecektir. **KOSGEB il teşkilatındaki uzmanlar, KOBİ beyan durumu** dâhil olmak üzere **tüm uygunluk kriterlerini** kontrol edecektir.

¹ Source: KfW Development Bank Sustainability Guideline Assessment and management of Environmental, Social, and Climate Aspects: Principles and Procedures, 01 February 2021. Author: KfW Development Bank https://www.kfw-entwicklungsbank.de/PDF/Download-Center/PDF-Dokumente-Richtlinien/Nachhaltigkeitsrichtlinie_EN.pdf

KOBİ Destek Mekanizması kapsamında, yukarıda belirtilen **KOBİ'lerin değerlendirilmesine ve taahhütlerin toplanmasına ilişkin tüm mekanizmaların, söz konusu mekanizmada KFK'ların yer almaması nedeniyle doğrudan KOSGEB tarafından yürütüleceği hususu özellikle belirtilmelidir.**

2.1.3. Uygun KOBİler

Proje kapsamında **Uygun KOBİ'lerin yöneticilerinin** sorumlulukları aşağıda sunulmaktadır:

- KOBİ'nin, **ulusal ve uluslararası çevresel ve sosyal (Ç&S)** mevzuata uyumundan **sorumlu olmak**,
- Yararlanıcı Uygun **KOBİ işyerinde** meydana gelen **olaylar veya kazalar** durumunda; olay/kazaya ilişkin **yeterli detayları, nedenlere ilişkin bulguları, alınan veya alınması planlanan acil önlemleri ve/veya düzeltici faaliyetleri, ödenen tazminatları** ve ilgili diğer bilgileri sağlamak,
- **KOSGEB il müdürlüklerindeki KOBİ Uzmanları** ve/veya **Ç&S Uzmanı** tarafından gerçekleştirilen **yerinde izleme** faaliyetleri sırasında talep edilen tüm bilgi ve belgeleri sağlamak,
- Gerekli **çevresel ve iş sağlığı ve güvenliği (İSG)** izin ve lisansları almak,
- **Ulusal çevre mevzuatından** kaynaklanan yükümlülükleri **yerine getirmek** ve **Teşvik ve Destek Mekanizmalarından** yararlanılması halinde bu yükümlülükleri sürdürmek,
- **Ulusal iş sağlığı ve güvenliği** mevzuatından kaynaklanan yükümlülükleri yerine getirmek ve **Teşvik ve Destek Mekanizmalarından** yararlanılması halinde bu yükümlülükleri sürdürmek,
- Çalışanlara **dürüst ve adil davranma, güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamı sağlama, ayrımcılık yapmama, engelli bireyler için uygun çalışma koşulları** oluşturma ve **çocuk işçi çalıştırmama** gibi ilkelere uymak,
- Kaynakları verimli kullanmak ve çevre kirliliğinin önlenmesi için gerekli tedbirleri almak,
- KOBİ faaliyetlerinden etkilenebilecek toplulukların **sağlık ve güvenliğini olumsuz etkileyecek** herhangi bir faaliyette **bulunmamak**,
- **Paydaşlarla etkileşimde** bulunmak ve yararlanıcı KOBİ faaliyetlerinden etkilenen **toplum** üzerinde **Ç&S riskler** söz konusu olduğunda, **paydaşların görüş ve önerilerini** dikkate almak.

3. ÇSYS Kapsamında Paydaşların Kapasitesini Artırmaya Yönelik Eğitimler

3.1. Proje Eğitim Programı

Önerilen **Eğitim Programı**, proje döngüsü boyunca **Uygulama Danışmanı (UD) Ç&S Uzmanı** tarafından **KOSGEB, Proje Finansmanı Aracıları ve Projeden sorumlu diğer ilgili personele** sunulacaktır. Eğitimler, Projenin **ÇSYS ve PKP'si, ŞM, İşgücü ve Sosyal Yönetim, Olay/Kaza raporlaması, Uygun KOBİ'lerin ÇSG gereklilikleri, acil durum hazırlığı ve müdahale, denetim ve raporlama mekanizmaları konularında verilecek olup**, bu kurumların ve ilgili personelin kapasitelerinin artırılmasına ve geliştirilmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Aşağıda verilen **eğitim konuları, süreleri ve zamanlamaları, ÇSYS sistemi çerçevesinde** ilgili tarafların ihtiyaçları doğrultusunda **belirlenmiş** olup aşağıda sunulmaktadır. Projenin uygulanması sırasında farklı bir konu üzerinde eğitim gereksinimi veya bazı eğitimlerin tekrarlanması gereken durumlar tespit edilirse, aşağıdaki eğitim programı buna göre revize edilip uygulanacaktır.

Tablo 4: Proje için Önerilen Çevresel ve Sosyal (Ç&S) Eğitim Programı

Eğitim Konusu	İçerik	Kim Tarafından Sağlandığı	Kime Sağlandığı	Süre, Zaman ve Eğitim Şekli
Proje ÇSYS	ÇSYS çerçevesi, ÇSYS süreç akışı, ÇSYS eylemler ve sorumluluklar	Ç&S Uzmanı, KOSGEB Ç&S Görevlisi	KOSGEB Proje Yönetim Birimi, KOSGEB İl Müdürlükleri, Proje Finansmanı Aracıları	Başlangıç Fazında yarım gün; uygulamanın ilk yılında genel değerlendirme Yüz yüze / çevrim içi Sunum ve broşürler Durum tespit süreci sırasında Proje Finansmanı Aracıları'na
Uygun KOBİ Ç&S Taahhütleri / Beyanları	Başvuru formunda yer alan Ç&S gereklilikleri ve Proje Finansmanı Aracıları rehberliğinde KOBİ'lerin taahhütleri	Ç&S Uzmanı, KOSGEB Ç&S Görevlisi	Proje Finansmanı Aracıları	Program başlamadan önce; Broşürler; Online / Basılı materyal
PKP & ŞM	PKP ve ŞGM'nin amaçları, süreçleri, sorumluluklar, davranış kuralları	Ç&S Uzmanı, KOSGEB Ç&S Görevlisi	KOSGEB İl Müdürlükleri, Proje Finansmanı Aracıları	Başlangıç Fazında yarım gün; uygulama fazında periyodik tekrar Yüz yüze / çevrim içi / raporlama üzerinden
		Ç&S Uzmanı KOSGEB İl Müdürlükleri	Uygun KOBİ'ler	Broşürler / bültenler aracılığıyla bilgi paylaşımı
Proje ÇSYS uygulamaları ve KOBİ'lerin Ç&S uyumu ile risklerinin değerlendirilmesi	Proje uygulaması sırasında farkındalık artırma	Ç&S Uzmanı	Ç&S Görevlisi	Her ay Yüz yüze / çevrim içi
		Ç&S Uzmanı	Ç&S Görevlisi	Proje koordinasyon toplantıları sırasında – periyodik
Çevresel ve İş Sağlığı & Güvenliği Risk Yönetimi	Mevzuat ve standartlar, proje işgücü yönetim standartları	Ç&S Uzmanı, KOSGEB Ç&S Görevlisi	Uygun KOBİ'ler	Sunum ve broşürlerle bilgi paylaşımı
İşgücü ve Sosyal Risk Yönetimi	Mevzuat ve standartlar, proje işgücü yönetim kriterleri	Ç&S Uzmanı	KOSGEB Ç&S Görevlisi Ç&S Görevlisi KOSGEB İl Müdürlükleri	Başlangıç aşamasında yarım günlük oturum Yüz yüze / çevrimiçi Sunum ve kitapçıklar

		Ç&S Uzmanı KOSGEB İl Müdürlükleri	Uygun KOBİ'ler	Broşürler aracılığıyla bilgilendirme faaliyetleri
Olay & Kaza Bildirimi, Raporlama, Kök- Neden Analizi	Potansiyel olay/kaza tanımı, raporlama, basit kök-neden analiz yöntemleri, sorumluluklar	Ç&S Uzmanı, KOSGEB Ç&S Görevlisi	KOSGEB İl Müdürlükleri Uygun KOBİ'ler	Uygulamanın 1. ayında; Broşürlerle bilgi dağıtımı
Acil Durum Hazırlığı ve Müdahale	Acil durumlar, düzenlemeler ve uluslararası standartlar, hazırlık, kaynak ve sorumluluklar	Ç&S Uzmanı, KOSGEB Ç&S Görevlisi	Uygun KOBİ'ler	Uygulamanın 1. ayında yarım gün; Sunum & broşürler; Broşürlerle bilgi dağıtımı
KOBİ'lerde ÇSYS Riskleri	KOBİ'lerin karşılaştığı genel çevresel ve iş sağlığı & güvenliği riskleri	Ç&S Uzmanı, KOSGEB Ç&S Görevlisi	Uygun KOBİ'ler	Uygulamanın 3.-5. aylarında yarım gün; Sunum & broşürler; Broşürlerle bilgi dağıtımı
Denetim ve Raporlama	Denetim mekanizmaları, denetim süreçleri, tipik bulgular ve düzeltici eylemler, sorumluluklar	Ç&S Uzmanı, KOSGEB Ç&S Görevlisi	KOSGEB İl Müdürlükleri	Uygulamanın 4. ayında yarım gün (tekrarlayan); Saha eğitimi; Yüz yüze / Online; Sunum & broşürler
Deneyimlerden Öğrenilen Dersler	Olay/kazalar, şikâyetler, büyük uygunsuzluklardan çıkarılacak dersler	Ç&S Uzmanı	Uygun KOBİ'ler	Periyodik; Broşür / bültenler
Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi (ÇSED) Kapsam Belirleme	ÇSED sürecinin amacı, etkilerin belirlenmesi ve analizi	Ç&S Uzmanı	KOSGEB Ç&S Görevlisi	Component I veya II başlatıldıktan sonra yarım gün; Yüz yüze / Online; Sunum & broşürler; Broşürlerle bilgi dağıtımı
		KOSGEB İl Müdürlükleri	Uygun KOBİ'ler	Broşürlerle bilgi dağıtımı
Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi (ÇSYS)	ÇSYS'de listelenen eylemler, uyumun sağlanması	Ç&S Uzmanı	KOSGEB Ç&S Görevlisi KOSGEB İl Müdürlükleri	ÇSYS açıklamasından sonra yarım gün (tekrarlayan); Yüz yüze / Online; Sunum & broşürler; Broşürlerle bilgi dağıtımı

		KOSGEB İl Müdürlükleri	Uygun KOBİ'ler	Broşürlerle bilgi dağıtımı
İyi sektör uygulamaları – Farkındalık artırmaya yönelik genel Ç&S konuları (ör. iklim değişikliği, enerji verimliliği, ramak kala bildirimleri vb.)	Konular, Proje uygulaması sırasında belirlenen KOBİ ihtiyaçlarına göre seçilecektir.	Ç&S Uzmanı KOSGEB Ç&S Görevlisi	Uygun KOBİ'ler	Proje uygulamasının başlamasından sonra, her iki ayda bir broşürler ve bültenler yoluyla bilgilendirme
		Ç&S Uzmanı, Proje iletişim & görünürlük uzmanı	Proje paydaşları, KOBİ'ler dahil	Her 2 ayda bir; Periyodik proje bültenleri

Yukarıda sunulan **Eğitim Programından** da görüleceği üzere, **KOSGEB İl Müdürlüklerinde** görev yapan **KOBİ Uzmanları** için çeşitli **çevresel ve sosyal eğitimler** tanımlanmıştır. Bu eğitimler; KOBİ Uzmanlarının, **KOSGEB Çevresel ve Sosyal Sorumlusu** ile birlikte **çevresel ve sosyal (Ç&S) konuların izlenmesi, incelenmesi ve raporlanması** süreçlerinde görev alacak olmaları ve **ÇSYS'nin sahada uygulanmasından** sorumlu olmaları nedeniyle planlanmıştır.

KOBİ Uzmanları, eğitim programında yer alan konulara ilişkin bilgileri **yaygınlaştıracak**, paylaşılan bilgilerin **yararlanıcı Uygun KOBİ'ler tarafından doğru şekilde anlaşılmasını ve uygulanmasını** sağlayacak ve **gerektiğinde yararlanıcı KOBİ'lere yerinde eğitimler** verecektir.

3.2. KOSGEB Çağrı Merkezi Eğitimi

KOSGEB çağrı merkezi çalışanlarının, Proje hakkında bilgi düzeylerini ve **çevresel ve sosyal (Ç&S) farkındalıklarını** artırmak amacıyla **ayrı bir eğitim** düzenlenecektir. Bu sayede çağrı merkezi personeli, **çeşitli paydaşlar ve KOBİ'ler** tarafından iletilecek **tüm dış şikâyetleri** etkin bir şekilde **kayıt altına alabilecek, yönlendirebilecek ve yönetebilecektir**.

4. Çevresel ve Sosyal Risk ve Etkilerin Belirlenmesi, Değerlendirilmesi ve Yönetimi

4.1. Projenin Çevresel ve Sosyal Risk ve Etkileri

KfW Proje Değerlendirme Dokümanına göre, Projenin **çevresel ve sosyal (Ç&S) risk sınıflandırması Orta Risk (FI-B)** olarak belirlenmiştir. Bu sınıflandırma, Proje faaliyetlerinin **asgari ve yönetilebilir düzeyde Ç&S etkilere** sahip olmasının beklendiğini göstermektedir.

Bu yaklaşımı desteklemek ve Proje kapsamında öngörülen **asgari ve yönetilebilir Ç&S etkileri** kontrol altında tutmak amacıyla **KOSGEB, Uygun KOBİ Kredileri/Hibeleri** gelirlerinin; **yüksek ve/veya önemli Ç&S risklere** sahip faaliyetlerde bulunan yararlanıcı KOBİ'lerin, **arazi edinimi ve istem dışı yerinden etmeyi** gerektiren faaliyetlerin, **hassas alanlar** (örneğin ulusal ve uluslararası düzeyde korunan alanlar) ve **kültürel miras** üzerinde etkisi bulunan faaliyetlerin ve **çocuk işçiliği ile zorla çalıştırmayı** içeren faaliyetlerin finansmanında **kullanılmamasını** temin edecektir. Buna ek olarak, Proje kapsamında **inşaat/sivil yapım işlerinin** finansmanı **öngörülmemektedir**.

ÇSYS; uygulanabilir **Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Standartlarını (ESS), Türkiye Cumhuriyeti'nin yürürlükteki ulusal Ç&S mevzuatını, KfW ve IFC Hariç Tutma Listelerini** ve bu Proje için belirlenmiş **özel uygunluk kriterlerini** entegre etmektedir. Bu çerçevede, söz konusu gerekliliklerin

hayata geçirilmesini sağlayan **ana araç** olarak **ÇSYS**, **KOSGEB**'in **geri ödemeli desteklere ilişkin finansman onay süreçlerine** entegre edilecektir.

KOSGEB, finansman faaliyetlerinin belirlenen uygulanabilir gerekliliklerle uyumunu sağlamak amacıyla **PYB bünyesinde bir Çevresel ve Sosyal Sorumlu** görevlendirmiştir. Ayrıca **KOSGEB**, **ÇSYS**'nin uygulanması için gerekli uygun kaynakların tahsis edilmesini sağlayacak ve **Ç&S performansına ilişkin izleme raporlarını KfW'ye** sunacaktır. Bu **ÇSYS**, Proje uygulaması süresince; **izleme ziyaretleri, Ç&S raporlaması, Şikâyet Giderim Mekanizması (ŞGM)** aracılığıyla alınan **geri bildirim ve şikâyetler** ile **Paydaş Katılım Planı (PKP)** kapsamındaki paydaş geri bildirimleri dâhil olmak üzere **ÇSYS**'nin çeşitli mekanizmalarından elde edilen çıktılar doğrultusunda, **uyarlanabilir yönetim yaklaşımı** çerçevesinde **periyodik olarak gözden geçirilecek ve güncellenecektir**.

Proje uygulamasının **önemli olumsuz çevresel etkiler** yaratması **beklenmemektedir**. Projenin **sosyal boyutları** ve beklenen **sosyal etkileri** ise büyük ölçüde **olumlu yöndedir**. Başlıca çevresel ve sosyal risklerin; **çalışma ve istihdam koşulları, iş sağlığı ve güvenliği, toz, gürültü, enerji kullanımı, atık yönetimi** ve **Uygun KOBİ düzeyinde gerekli Ç&S izin/lisanslar** ile ilişkili olması beklenmektedir. Bu risk ve etkiler, **Uygun KOBİ'lerin ticari faaliyetleri** ile bağlantılı olabilir.

Söz konusu etkilerin **saha özelinde, geçici nitelikte** ve **standart azaltım önlemleri** ile **ulusal çevre, çalışma ve İSG mevzuatına uyum** yoluyla **kolaylıkla yönetilebilir** olması öngörülmektedir. **Genel riskler**, aşağıda sunulan tabloda özetlenmiş olup; **ayrıntılı risk belirleme ve azaltım stratejileri, FOSTER II Projesi** için hazırlanacak **Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi (ESIA)** ve **Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı (ÇSYP)** içerisinde ayrıca sunulacaktır.

Tablo 5: Tüm KOBİ Kredisi Portföyü ve KOBİ Yatırım Projelerinin Çevresel ve Sosyal Riskleri ile Etkileri

No	Risk/Etkiler	Önlem/Hafifletme Tedbirleri	Sorumluluk
1	Çevresel konularda farkındalık artırma	Olumlu Etki	KOSGEB / Proje Finansmanı Aracıları
2	Sosyal konularda farkındalık artırma	Olumlu Etki	KOSGEB / Proje Finansmanı Aracıları
3	Uygun KOBİ'lerin istihdam seviyelerini koruması ve yeni istihdam olanakları sağlanması	Olumlu Etki	KOSGEB / Proje Finansmanı Aracıları

Tablo 6: Proje'ye Uygun KOBİ'lerin Çevresel ve Sosyal Riskleri ve Etkileri

	Risk/Etkiler	Önlem/Hafifletme Tedbirleri	Sorumluluk
1	Hava, Toprak ve Su Kirliliği	Başvuru yapan KOBİ'ler, başvuru aşamasında işletme faaliyetlerinin ulusal çevresel ve sosyal (Ç&S) düzenlemelere uygun olarak yürütüldüğünü beyan eden Başvuru Formu'nu (Ek 1) dolduracaktır. Başvuru Formu kapsamında Ç&S başvuru kriterlerine uyuma ilişkin bir beyan	Uygun KOBİ'ler
2	Her türlü atık ve atık su üretiminde artış		Uygun KOBİ'ler
3	Enerji kullanım talebinde artış		Uygun KOBİ'ler
4	Toz ve gürültü kirliliği		Uygun KOBİ'ler

5	Toksik veya tehlikeli maddelerin taşınması, depolanması, kullanımı veya bertarafı ile ilişkili olarak toplulukların sağlık ve güvenliği üzerindeki etkiler	sunacaklardır ve faaliyetleri KOSGEB tarafından izlenecektir.	Uygun KOBİ'ler
6	Ulusal ve uluslararası işgücü ve çalışma koşulları mevzuatına uyumsuzluk	Başvuru yapan KOBİ'ler, işletme faaliyetlerinin ulusal çevresel ve sosyal (Ç&S) düzenlemelere uygun olarak yürütüldüğünü belirten Başvuru Formu'nu dolduracaktır.	Uygun KOBİ'ler
7	Ulusal ve uluslararası iş sağlığı ve güvenliği (İSG) standartlarına uyumsuzluk	Başvuru yapan KOBİ'ler, işletme faaliyetlerinin ulusal çevresel ve sosyal (Ç&S) düzenlemelere uygun olarak yürütüldüğünü belirten Başvuru Formu'nu dolduracaktır. Başvuru Formu kapsamında Ç&S başvuru kriterlerine uyuma ilişkin bir beyan sunacaklardır.	Uygun KOBİ'ler
8	Ulusal ve uluslararası çevre standartlarına uyumsuzluk	Başvuru yapan KOBİ'ler, işletme faaliyetlerinin ulusal çevresel ve sosyal (Ç&S) düzenlemelere uygun olarak yürütüldüğünü belirten Başvuru Formu'nu dolduracak ve Başvuru Formu'nda Ç&S başvuru kriterlerine uyum sağladıklarını beyan edeceklerdir.	Uygun KOBİ'ler

4.2. Proje Kapsamında Dikkate Alınan Hariç Tutma Listeleri

KfW Kalkınma Bankası, yalnızca **KfW Grubu'nun "Hariç Tutma Listesi" ve "Sektörel Kılavuzları"** ile uyumlu **yenı projeleri** desteklemektedir. Ayrıca, **finansal araçlar (FA)** aracılığıyla yürütölen **Finansal İş Birliğı** faaliyetleri kapsamında, **KfW Kalkınma Bankası'nın 01 Şubat 2021 tarihli "Sürdürülebilirlik Kılavuzu – Çevresel, Sosyal ve İklimsel Hususların Değerlendirilmesi ve Yönetimi: İlke ve Prosedürler"** dokümanı doğrultusunda, aşağıda açıklanan **IFC Hariç Tutma Listesi** de uygulanmaktadır.

Bu doğrultuda, **önemli olumsuz etkilere** sahip olması ve bu etkilerin azaltılması için **elde edilecek faydanın ölçeğine kıyasla orantısız düzeyde kaynak gerektirmesi** muhtemel olan aşağıdaki faaliyetler **finansman için uygun değildir**. **KOSGEB** ve **Katılımcı Finansal Kuruluşlar (KFK'lar)**, aşağıda yer alan **hariç tutmaları** uygulayacaktır:

4.2.1. KfW Hariç Tutma Listesi

- Ulusal veya uluslararası aşamalı olarak kullanım dışı bırakma, yasaklama düzenlemelerine veya uluslararası yasaklara tabi olan herhangi bir ürün veya faaliyetin üretimi ya da ticareti, örneğın:
 - i) Belirli ilaçlar, pestisitler, herbisitler ve diğör toksik maddeler (Rotterdam Sözleşmesi, Stockholm Sözleşmesi ve WHO "Pharmaceuticals: Restrictions in Use and Availability" kapsamında),
 - ii) Ozon tabakasını incelten maddeler (Montreal Protokolü kapsamında),
 - iii) Koruma altındaki yaban hayatı veya yaban hayatı ürünleri (CITES / Washington Sözleşmesi kapsamında),
 - iv) Yasaklanmış sınır ötesi atık ticareti (Basel Sözleşmesi kapsamında).

- Özellikle korunmaya değer alanların tahribatı veya önemli derecede bozulmasıyla ilişkili olabilecek yatırımlar (uluslararası standartlara uygun yeterli tazminat sağlanmaksızın).
- Tartışmalı silahların veya bunların kritik bileşenlerinin (nükleer silahlar ve radyoaktif mühimmat, kitlesel imha biyolojik ve kimyasal silahlar, kümelenmiş bombalar, mayınlar, zenginleştirilmiş uranyum) üretimi veya ticareti.
- Radyoaktif maddelerin üretimi veya ticareti. Bu, tıbbi ekipman, kalite kontrol ekipmanı veya radyoaktif kaynağın önemsiz ve/veya yeterince korunmuş olduğu diğer uygulamalar için geçerli değildir.
- Bağlanmamış asbestin üretimi veya ticareti. Bu, bağlanmış asbest içeren ve asbest oranı %20'den az olan çimento kaplamalarının satın alınması veya kullanımı için geçerli değildir.
- Deniz ortamında yıkıcı balıkçılık yöntemleri veya 2,5 km'den uzun ağlarla sürüklenme ağ balıkçılığı.
- Nükleer santraller (mevcut varlıkların çevresel risklerini azaltan tedbirler hariç) ve uranyumun temel çıkarım kaynağı olduğu madenler.
- Kömürün aranması, keşfi ve madenciligi; esas olarak kömür için kullanılan kara ulaşım araçları ve ilgili altyapı; esas olarak kömürle çalışan enerji santralleri, ısıtma istasyonları ve kojenerasyon tesisleri ile bunlara bağlı yan hatlar.
- Petrolün aranması, keşfi ve çıkarımı (yukarı akış), ham petrolün taşınması ve depolanması için altyapı, petrol terminalleri ve limanları ile rafineriler.
- Doğal gazın aranması, keşfi ve çıkarımı (yukarı akış), yeni doğal gaz şebekeleri ve boru hatlarının inşası, doğal gaz boru hatlarını döşemek için gemiler, LNG sıvılaştırma terminalleri ile gri hidrojen üretim tesisleri (fosil yakıtların buhar reformasyonu, CCS kullanılmadan).

Seçili sektörlerde, KfW Grubu doğrudan finansal taahhüdünü somut yeni projeler için aşağıdaki niteliksel şartlara bağlamaktadır:

- AB ve OECD yüksek gelirli ülkeler dışında, palm yağı veya odun üreten büyük tarım veya ormancılık işletmeleri, sürdürülebilir üretim koşullarını sağlamak için tanınmış uluslararası sertifikasyon sistemlerine (RSPO veya FSC) veya eşdeğer düzenlemelere uymalı ya da uyum sağlama sürecinde olmalıdır.

4.2.2. IFC Hariç Tutma Listesi (KfW Kalkınma Bankası Finansal Aracıları için)

IFC Hariç Tutma Listesi, IFC'nin finansman sağlamadığı proje türlerini tanımlar. Buna göre IFC aşağıdaki faaliyetlere finansman sağlamaz:

- Ev sahibi ülke yasaları veya düzenlemeleri ya da uluslararası sözleşme ve anlaşmalar kapsamında yasadışı kabul edilen ürün veya faaliyetlerin üretimi ya da ticareti; ayrıca uluslararası yasaklara tabi olan ürünler finansman dışıdır. Bunlar arasında ilaçlar, pestisitler/herbisitler, ozon incelten maddeler, PCB'ler ve yabani yaşam türleri veya ürünleri yer alır; sonuncusu Nesli Tehlike Altında Olan Türlerin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme – CITES kapsamında düzenlenmiştir.
- Silahlar ve mühimmatın üretimi veya ticareti.*
- Alkollü içeceklerin üretimi veya ticareti, bira ve şarap hariç.*
- Tütünün üretimi veya ticareti.*
- Kumar, kumarhaneler ve benzeri işletmeler.*
- Radyoaktif maddelerin üretimi veya ticareti. Bu, tıbbi ekipman, kalite kontrol (ölçüm) ekipmanı ve IFC'nin radyoaktif kaynağı önemsiz ve/veya yeterince korunmuş olarak değerlendirdiği herhangi bir ekipmanın satın alınması için geçerli değildir.

- Bağlanmamış asbest liflerinin üretimi veya ticareti. Bu, asbest içeriği %20'den az olan bağlanmış asbestli çimento levhalarının satın alınması ve kullanımı için geçerli değildir.
- Deniz ortamında 2,5 km'den uzun ağlarla sürüklenme ağ balıkçılığı

**Bu, söz konusu faaliyetlerde önemli ölçüde yer almayan proje sponsorları için geçerli değildir. "Önemli ölçüde yer almamak", ilgili faaliyetin proje sponsorunun ana faaliyetlerine yardımcı nitelikte olduğunu ifade eder.*

Proje şirketinin faaliyetleri önemli bir kalkınma etkisine sahip olduğunda, ancak ülke koşullarının Hariç Tutma Listesi'nde uyarılama yapılmasını gerektirdiği durumlarda bir makullük testi (reasonableness test) uygulanacaktır. Aşağıda belirtilen mikrofinans ve ticaret finansmanı faaliyetleriyle uğraşanlar hariç, tüm finansal araçlar (FIs), IFC Hariç Tutma Listesi'ne ek olarak aşağıdaki hariç tutmaları uygulamak zorundadır:

- Zararlı veya sömürücü zorla çalıştırma biçimlerini içeren üretim veya faaliyetler) – yani, bireyden zor veya ceza tehdidi altında gönüllü olmayan şekilde alınan tüm iş veya hizmetler; ve zararlı çocuk işçiliği – yani, çocukların ekonomik olarak sömürüldüğü, eğitimine engel olabilecek, sağlığına veya fiziksel, zihinsel, ruhsal, ahlaki veya sosyal gelişimine zarar verebilecek şekilde çalıştırılması.
- Birincil tropikal nemli ormanlarda kullanım için ticari kereste kesim faaliyetleri.
- Sürdürülebilir şekilde yönetilen ormanlardan elde edilmeyen odun veya diğer ormancılık ürünlerinin üretimi veya ticareti.

Mikrofinans faaliyetlerine yatırım yaparken, finansal araçlar (FIs) IFC Hariç Tutma Listesi'ne ek olarak aşağıdaki maddeleri uygulayacaktır:

- Zararlı veya sömürücü zorla çalıştırma biçimlerini ve zararlı çocuk işçiliğini içeren üretim veya faaliyetler.
- Önemli miktarda tehlikeli kimyasalların üretimi, ticareti, depolanması veya taşınması ya da tehlikeli kimyasalların ticari ölçekte kullanımı). Tehlikeli kimyasallar arasında benzin, kerosen ve diğer petrol ürünleri yer alır.
- Yerli Halklara ait veya hak iddiasında bulundukları topraklara, bu halkların tam ve belgelenmiş rızası olmaksızın müdahale eden üretim veya faaliyetler.

Ticaret finansmanı projelerinde, işlemlerin niteliği gereği, finansal araçlar (FIs) IFC Hariç Tutma Listesi'ne ek olarak aşağıdaki maddeleri uygulayacaktır:

- Zararlı veya sömürücü zorla çalıştırma biçimlerini ve zararlı çocuk işçiliğini içeren üretim veya faaliyetler.

4.3. Çevresel ve Sosyal Tarama, İzleme ve Raporlama

4.3.1. Uygun KOBİ'lerin, KOBİ Kredilerinin ve Yatırımlarının Risk Kategorilerinin Tanımı

Belirli bir faaliyet veya durumun çevresel ve sosyal risklerinin büyüklüğü ve dolayısıyla kategorisi, belirli bir tehlikenin gerçekleşme olasılığı ile bu gerçekleşmeden kaynaklanacak etkilerin şiddetinin bir kombinasyonu üzerinden yapılan değerlendirme ile belirlenir. Bu çerçevede ve KfW Sürdürülebilirlik Kılavuzları doğrultusunda, tüm KOBİ'ler ve KOBİ Kredileri/Yatırımları, potansiyel olumsuz çevresel ve sosyal risk ve etkilerinin önemi ve büyüklüğüne göre A Kategorisi, B Kategorisi ve C Kategorisi olmak üzere üç kategoriden birine sınıflandırılacaktır.

- **Yüksek Risk - A Kategorisi:** Bir KOBİ'nin mevcut faaliyetlerinin ve KOBİ Kredisi veya Hibe gelirlerini kullanma biçiminin potansiyel etkileri, çevre ve/veya ilgili kişilerin sosyal koşulları üzerinde potansiyel olarak ciddi olumsuz etkiler yaratabilecekse A Kategorisi olarak sınıflandırılır. Potansiyel olarak ciddi olumsuz etki, faaliyetlerin ve/veya projelerin sonuçlarının çeşitli, geri döndürülemez veya emsalsiz olması ve bu sonuçların daha geniş bir alanı etkileme olasılığı anlamına gelir.
 - KOBİ'nin faaliyetlerinin gerçekleştiği alan/konum/saha veya
 - Üretimle uğraşan bir KOBİ için tesisin üretim sahası veya
 - KOBİ, herhangi bir inşaat içeren yatırım projesiyle uğraşıyorsa (KOBİ Kredileri veya Hibeleri ile finanse edilmesi beklenmeyen, nispeten düşük tutarlar dikkate alınarak), bu durumda tesisin inşaat sahası veya dar anlamda proje alanı.
- **Orta Risk - B Kategorisi:** Bir KOBİ'nin mevcut faaliyetlerinin ve KOBİ Kredisi veya Hibe gelirlerini kullanma biçiminin potansiyel etkileri, çevre ve ilgili kişilerin sosyal koşulları üzerinde potansiyel olumsuz etki yaratabilecekse B Kategorisi olarak sınıflandırılır. Ancak bu potansiyel olumsuz etki, A Kategorisi faaliyetler ve/veya projelere kıyasla çok daha az ciddi kabul edilir; çoğu durumda geri döndürülebilir niteliktedir ve genellikle uygun önlemlerle (örneğin, en yeni teknolojiye dayalı önlemler veya standart çözümlerle) daha kolay hafifletilebilir.

Genellikle, **B Kategorisi** faaliyetlerin ve/veya projelerin potansiyel sonuçları, KOBİ'nin faaliyet gösterdiği alan/konum/saha ile sınırlıdır.

- **Düşük Risk - C Kategorisi:** Bir KOBİ'nin mevcut faaliyetlerinin ve KOBİ Kredisi veya Hibe gelirlerini kullanma biçiminin potansiyel etkilerinin çevre ve sosyal koşullar üzerinde yalnızca hafif olumsuz sonuçlar yaratması bekleniyorsa veya olumsuz bir etki beklenmiyorsa, bu faaliyetler C Kategorisi olarak sınıflandırılır. Bu nedenle, bu faaliyetlerin ve/veya projelerin uygulanması ve işletilmesi için özel bir koruma, tazminat veya izleme önlemleri gerekmemektedir.

4.3.2. Bileşen I ve II Kapsamında (Finansmana Erişim Mekanizması ve KOBİ Destek Mekanizması) Uygun KOBİ'ler ile KOBİ Kredileri/Yatırımları İçin Farklı Risk Kategorilerine Yönelik Tarama ve İzleme Metodolojisi

KOBİ Kredi Başvurularının Çevresel ve Sosyal (Ç&S) Taraması ve Kategorizasyonu Metodolojisi

KOSGEB, Proje kapsamında kullanılacak **KOBİ Kredileri** için KOBİ'lerin başvurularını sunduğu aşamada, **çevresel ve sosyal değerlendirme sürecinin ilk adımı** olarak **Başvuru Aşaması Çevresel ve Sosyal Tarama ve Kategorizasyonu** gerçekleştirecektir. Geliştirilen tarama ve risk kategorizasyonu metodolojisi aşağıda tanımlanan adımları kapsamaktadır.

Bu değerlendirme ve kategorizasyon; **KOBİ'lerin hâlihazırda yürüttükleri veya yürütmeyi planladıkları süreçlerin, faaliyetlerin ve yatırımların niteliği, türü ve ölçeğine bağlı olarak önem derecesi değişebilecek olumsuz Ç&S etkilerin**, Proje kapsamında erken aşamada **tespit edilmesini ve hariç tutulmasını** sağlayarak, Projenin aksi halde yaratabileceği **önemli olumsuz etkilerin önlenmesine veya azaltılmasına** hizmet edecektir. Bu yaklaşım çerçevesinde Ç&S değerlendirme; söz konusu etkilerin **varlığını/yokluğunu** ve etki düzeyini **Yüksek, Orta ve Düşük** olarak belirleyecektir.

İlk Tarama kapsamında, esas olarak **KOSGEB**, Proje **ÇSYS'si** doğrultusunda her bir KOBİ'nin **Ç&S riskini tarayacak ve kategorize edecek** ve aşağıdaki konularda karar verecektir:

- Başvurunun uygunluğu; bu kapsamda, Proje için dikkate alınan **Hariç Tutma Listelerinde** yer alan KOBİ'ler ile **Kategori A** olarak sınıflandırılan KOBİ'ler veya KOBİ Kredileri, Proje kapsamında finanse edilmeyecektir,

- Kalan Uygun KOBİ Kredilerinin, aşağıdaki iki kategoriden birine atanması: **Kategori B veya Kategori C.**

Buna göre, **İlk Tarama** sonrasında **Kategori A** krediler Proje kapsamında **finanse edilmeyecek**; **Uygun KOBİ Kredileri** için **Ç&S değerlendirme ve izleme** ile ilgili müteakip adımlar, kredi vadesi boyunca **Kategori B** ve **Kategori C** olarak sınıflandırılan Uygun KOBİ'ler için uygulanacaktır.

Başvuru Aşaması **Ç&S Tarama ve Kategorizasyon Adımları** aşağıda açıklanmaktadır:

- **KOBİ'ler**, kredi başvurularını **KFK'lara** sunar.
- **KFK**, başvuruyu inceler ve KOBİ'nin **finansal ve Ç&S taramasını başlatır**. KFK'lar gerekli uygunluk kontrollerini yapar ve eş zamanlı olarak **KOSGEB KOBİ Bilgi Sistemi (KBS)** üzerinden **başvuruyu yürütür**; bu kapsamda KOBİ'lerin **KOBİ Destek Başvuru Formunu** doldurması gerekir. Uygun KOBİ Kredileri için **Ç&S tarama ve kategorizasyon** bu aşamada başlar.
- İlk olarak **KOSGEB**, başvuru sahibi **KOBİ'lerin faaliyet sektörü, çalışan sayısı ve yıllık cirosu gibi KOSGEB KOBİ Bilgi Sistemi'nde otomatik olarak görünen temel KOBİ bilgilerini**, faaliyet/tesis/yatırımların **Ç&S taraması, hariç tutulması ve risk kategorizasyonu** için temel **girdiler** olarak kullanır.
- Buna ek olarak, **Uygun KOBİ'ler, KOBİ Başvuru Formu'nun (Ek 1) Ç&S Başvuru Kriterlerine uyuma ilişkin beyan ve taahhütler** bölümünü doldurur. Bu bölüm, **Ç&S unsurlarını ve sektörel Ç&S risklerini** içermektedir. **KFK**, başvuru aşamasında KOBİ'nin kafa karışıklığını önlemek amacıyla **Ç&S beyan/taahhüt formunun doldurulması konusunda KOBİ'ye rehberlik eder**. **KBS**, KOBİ'lerin **NACE kodlarının hariç tutma listesinde yer alması veya Ç&S uygunluk kriterlerine uyuma ilişkin beyan/taahhütlerin verilmemesi ya da gerekli bilgilerin sağlanmaması** durumlarında başvurunun ilerlemesine izin vermez. Başvuru Formu'ndaki (Ek 1) beyan ve taahhütler, KOBİ'lerin **iki temel Ç&S taahhüdünü** içermektedir:
 - **Uygulanabilir ulusal ve uluslararası mevzuat ve gerekliliklere uyum,**
 - **Uygun KOBİ Kredisi süresi boyunca meydana gelebilecek ve çevre, etkilenen topluluklar, kamu veya KOBİ çalışanları üzerinde potansiyel olarak önemli olumsuz etki yaratabilecek olay ve kazalara ilişkin raporlama yükümlülükleri.**
- Son olarak, **KFK'lar**, ulusal koruyucu gerekliliklere uyum ve taahhütlere ilişkin taramayı tamamlar; **KOSGEB KOBİ Bilgi Sistemi (KBS)**, **Tarama Matrisini** kullanarak **herhangi bir hariç tutma olup olmadığını, risk kategorisini ve KOBİ ile KOBİ Kredisine ilişkin izleme gerekliliklerini** otomatik olarak belirler. **KOBİ Kredi tahsis sürecinin** bir parçası olarak, **Uygun KOBİ'lerin Ç&S risk ve etkileri, Ek 2'de sunulan Tarama Matrisi** metodolojisini kullanan **KBS** tarafından kategorize edilir.
- **Uygun KOBİ Kredi başvurularının onaylanmasının ardından, KOSGEB, KOBİ Kredilerinin Ç&S risk kategorizasyonu ve ilave gerekliliklerine ilişkin bir rapor** hazırlayacaktır (ayrıntılar için **Bölüm 4.3.4 – Raporlamaya** bakınız). Toplanan ve incelenen bilgiler, **Projenin kredi kullanımında şeffaflık ve hesap verebilirliği** teşvik etmek amacıyla, Proje uygulaması süresince ilgili **Ç&S bilgilerinin açıklanmasına** katkı sağlayacaktır.

Tarama Matrisi ve Risk Kategorizasyonu Yaklaşımı

Beklenen **KOBİ Kredi sayısının yüksekliği** nedeniyle, Projeye özgü bir **Tarama Matrisi, UD Ç&S Uzmanı** tarafından geliştirilmiştir. Tarama Matrisi; **EBRD sektörel Ç&S risk kategorizasyonu**, ve **IFC KOBİ sektörel risk notları**, başvuru sahibi KOBİ'nin **çalışan sayısı ve yıllık cirosu** dikkate alınarak oluşturulmuştur. **NACE kodlarına göre sektörel risk kategorizasyonu, EBRD Ç&S risk kategorizasyon sınıflandırması** temel alınarak tanımlanmıştır. **Alt sektörlerde belirsizlik olması durumunda, IFC sektörel risk kılavuzları** destekleyici bir araç olarak de kullanılmaktadır.

Tarama Matrisi geliştirilirken; IFC, EBRD ve KFK'lar gibi uluslararası kuruluşların, **sektör, firma büyüklüğü, proje olgunluğu ve finansman aracı türüne** bağlı olarak değişen kendi risk sınıflandırmalarına sahip olduğu gözlemlenmiştir. Proje için benimsenen yaklaşım, bu uluslararası kuruluşların uygulamalarını esas almakta olup, aşağıdaki kurallar geçerlidir:

- **EBRD Ç&S risk sınıflandırması "Yüksek"** olan sektörlerde faaliyet gösteren **küçük veya orta ölçekli KOBİ'leri** için, Proje kapsamında KOBİ/KOBİ Kredisine atanacak risk kategorisi **"Orta Risk – Kategori B"** olacaktır.
- **EBRD Ç&S risk sınıflandırması "Orta"** olan sektörlerde faaliyet gösteren **küçük ölçekli KOBİ'ler** için, risk kategorisi **"Düşük Risk – Kategori C"** olacaktır.
- **EBRD Ç&S risk sınıflandırması "Orta"** olan sektörlerde faaliyet gösteren **orta ölçekli KOBİ'ler** için, risk kategorisi **"Orta Risk – Kategori B"** olarak kabul edilecektir.
- **EBRD Ç&S risk sınıflandırması "Düşük"** olan sektörlerde faaliyet gösteren KOBİ'ler için, genel risk kategorisi **"Düşük Risk – Kategori C"** olarak kabul edilecektir.

KOBİ Hibe Başvurularının Çevresel ve Sosyal (Ç&S) Taraması ve Kategorizasyonu Metodolojisi

KOSGEB, Proje kapsamında tahsis edilecek **KOBİ Hibe Destekleri** için, KOBİ'lerin hibe başvurularını sundukları aşamada, **çevresel ve sosyal değerlendirme sürecinin ilk adımı** olarak **Başvuru Aşaması Çevresel ve Sosyal Tarama ve Kategorizasyonu** gerçekleştirecektir.

Bu değerlendirme ve kategorizasyon; **Uygun KOBİ'lerin** hâlihazırda yürüttükleri veya yürütmeyi planladıkları **süreçlerin, faaliyetlerin ve yatırımların niteliği, türü ve ölçeğine bağlı olarak** önem derecesi değişebilecek **olumsuz Ç&S etkilerin**, erken aşamada **tespit edilmesini ve hariç tutulmasını** sağlayarak, Projenin aksi halde yaratabileceği **önemli olumsuz etkilerin önlenmesine veya azaltılmasına** katkı sunacaktır. Bu yaklaşım kapsamında, Ç&S değerlendirme; söz konusu etkilerin **varlığını/yokluğunu** ve etki düzeyini **Yüksek, Orta ve Düşük** olarak belirleyecektir.

İlk Tarama ve Kategorizasyon

İlk Tarama ile **KOSGEB**, kendi **ÇSYS'si** doğrultusunda her bir KOBİ'nin **Ç&S riskini tarayacak ve kategorize edecek** ve aşağıdaki hususlara karar verecektir:

- **Başvurunun uygunluğu**; bu kapsamda, Proje için dikkate alınan **Hariç Tutma Listelerinde** yer alan KOBİ'ler ile **Kategori A** olarak sınıflandırılan **KOBİ Yatırımları**, Proje kapsamında **finanse edilmeyecektir**,
- Kalan **KOBİ Yatırımlarının**, aşağıdaki iki kategoriden birine atanması: **Kategori B** veya **Kategori C**.

Buna göre, **İlk Tarama** sonrasında **Kategori A KOBİ Yatırımları** Proje kapsamında **finanse edilmeyecek**; **KOBİ Yatırımları** için **Ç&S değerlendirme ve izleme** ile ilgili müteakip adımlar, **Kategori B** ve **Kategori C** olarak sınıflandırılan **Uygun KOBİ'ler** için uygulanacaktır.

Başvuru Aşaması **Ç&S Tarama ve Kategorizasyon Adımları** aşağıda açıklanmıştır.

- **KOBİ'ler**, hibe başvurularını **KOSGEB KOBİ Bilgi Sistemi (KBS)** üzerinden **KOBİ Destek Başvuru Formunu** doldurarak **KOSGEB'e** sunar.
- **KOSGEB**, ilk aşamada; **ulusal koruyucu gerekliliklere** uyum ve **hariç tutmalar dâhil** olmak üzere, **KOBİ Hibe başvurularına ilişkin gerekli uygunluk kontrollerini** gerçekleştirir. Bu aşamada **KOSGEB**, başvuru sahibi KOBİ'lerin **faaliyet sektörü, çalışan sayısı ve yıllık ciro** bilgilerini **KBS'de otomatik olarak görünen temel girdiler** olarak kullanır. Bu girdiler, **İdari Kontrol** (sunulan belgelerin eksiksizliğinin kontrolü) aşamasından **önce**, KOBİ'lerin

faaliyet/tesis/yatırımlarına ilişkin **Ç&S taraması ve risk kategorizasyonunun** belirlenmesinde temel teşkil eder.

- Başvuru sırasında **KOBİ'ler, KOBİ Başvuru Formu'nun (Ek 1) Ç&S Başvuru Kriterlerine uyuma ilişkin beyan ve taahhütler** bölümünü doldurur. Bu bölüm; **uygunluk kriterleri**, işletmenin sahip olması gereken **çevresel izin ve lisans türleri** ile **sektörel Ç&S risklerini** içermektedir. **KBS, KOBİ'lerin Ç&S uygunluk kriterlerine uyum beyanı/taahhüdü vermemesi** veya **gerekli bilgileri sağlamaması** halinde başvurunun ilerlemesine **izin vermez**. Başvuru Formu'ndaki (Ek 1) beyan ve taahhütler, KOBİ'lerin **iki temel Ç&S taahhüdünü** içermektedir:
 - **Uygulanabilir ulusal ve uluslararası mevzuat ve gerekliliklere uyum,**
 - **KOBİ Yatırımının süresi boyunca meydana gelebilecek ve çevre, etkilenen topluluklar, kamu veya KOBİ çalışanları üzerinde potansiyel olarak önemli olumsuz etki yaratabilecek olay ve kazalara ilişkin raporlama yükümlülükleri.**
- **İdari Kontrol** öncesinde kalan KOBİ başvuruları için **KOSGEB**, başvuruyu daha ayrıntılı inceleyerek **KOBİ'lerin ve KOBİ Yatırım Projelerinin Ç&S risk değerlendirmesine** başlar. **KOSGEB'in ayrıntılı Ç&S tarama ve kategorizasyonu** bu aşamada yürütülür.
- Buna ek olarak, **KOSGEB KOBİ Bilgi Sistemi (KBS)**, **KOBİ'lerin risk kategorizasyonunu** ortaya koyar. **KOBİ Hibe tahsis sürecinin** bir parçası olarak, **KOBİ'lerin Ç&S risk ve etkileri, KOSGEB tarafından, Proje için özel olarak Ç&S kapsamında formüle edilip benimsenmiş ve Ek 2'de sunulan Tarama Matrisi** kullanılarak **kategorize edilir**.
- **KOSGEB, KOBİ Destekleri için iki aşamalı bir tarama uyguladığını** özellikle vurgular:
 - i) **Hariç tutmaların ve ulusal koruyucu gerekliliklere uyum taahhütlerinin** kontrolü,
 - ii) **Tarama Matrisi** kullanılarak **KOBİ'lerin ve KOBİ Yatırımlarının risk kategorisi ve izleme gerekliliklerinin** belirlenmesi.
- **Başarılı KOBİ Yatırım Projesi başvurularının onaylanmasının ardından, KOSGEB, KOBİ Yatırım Projelerinin Ç&S risk kategorizasyonu ve ilave gerekliliklerine ilişkin bir rapor** hazırlayacaktır (ayrıntılar için **Bölüm 4.3.4 – Raporlamaya** bakınız). Toplanan ve incelenen bilgiler, **Proje fonlarının kullanımında şeffaflık ve hesap verebilirliği** teşvik etmek amacıyla, Proje uygulaması süresince **ilgili Ç&S bilgilerinin açıklanmasına** katkı sağlayacaktır.

Basitleştirilmiş Tarama Yaklaşımı ve Risk Kategorizasyonu Mantığı

KOBİ hibe sayısının yüksekliği nedeniyle, **tarama süreci basitleştirilmiştir**. Bu yaklaşım; **EBRD'nin sektörel Ç&S risk kategorizasyonu, IFC sektörel risk kılavuzları, KOBİ'nin çalışan sayısı ve yıllık satışları/toplam varlıkları** dikkate alınarak geliştirilmiştir. **NACE kodlarına göre sektörel risk kategorizasyonu, EBRD sektör risk sınıflandırması** esas alınarak tanımlanmıştır; **alt sektörlerde belirsizlik** olması halinde **IFC sektörel risk kılavuzları** destekleyici araç olarak kullanılmaktadır.

Tarama yaklaşımı geliştirilirken; **IFC, EBRD ve KFK'lar** gibi uluslararası kuruluşların **sektör, hibe süresi, KOBİ ölçeği** gibi unsurlara bağlı olarak değişen **farklı risk sınıflandırmaları** kullandığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle Proje için **gerekçelendirilmiş bir yaklaşım** benimsenmiş ve **Tarama Matrisi** doğrultusunda aşağıdaki kurallar uygulanmıştır:

- **EBRD Ç&S risk sınıflandırması "Yüksek" olan sektörlerde faaliyet gösteren KOBİ'ler için, KOBİ ölçeği küçük veya orta (çalışan sayısı ve toplam varlıklara göre) olduğundan, genel risk sınıflandırması "Orta" olarak kabul edilir.**

- **EBRD Ç&S risk sınıflandırması “Orta”** olan sektörlerde faaliyet gösteren **küçük ölçekli KOBİ’ler** için **genel risk “Düşük”**; **orta ölçekli KOBİ’ler** için ise **genel risk “Orta”** olarak kabul edilir.
- **EBRD Ç&S risk sınıflandırması “Düşük”** olan sektörlerde faaliyet gösteren KOBİ’ler için **genel risk kategorisi “Düşük”** olarak kabul edilir.

4.3.3. Bileşen I-II Kapsamında (Finansmana Erişim Mekanizması ve KOBİ Destek Mekanizması) Uygun KOBİ’ler ile KOBİ Kredileri İçin Farklı Risk Kategorilerine Yönelik Tarama ve İzleme Metodolojisi

Finansmana Erişim Mekanizması veya KOBİ Destek Mekanizması kapsamındaki ilk uygulama çağrısında (hangisi önce başlarsa), **tarama sonucunda** kabul edilen sektörler **arasında yer alan**; Bölüm C – İmalat, NACE Bölüm 62 – Bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler **veya** NACE Bölüm 72 – Bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri **sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ’ler dikkate alınarak**, KOSGEB, Uygulama Danışmanı bünyesindeki Ç&S Uzmanının desteğiyle, **Proje için bir Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi (ÇSED) ve bir Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı (ÇSYP) hazırlayacaktır.**

ÇSED’in amacı; KOBİ faaliyetlerinden kaynaklanabilecek **potansiyel riskleri değerlendirmek, etki sınırlarını belirlemek** ve **doğrudan ve dolaylı etkileri** analiz ederek **azaltım faaliyetlerini açık şekilde tanımlamaktır.**

ÇSED Raporu’nun içeriği aşağıda verilmektedir:

1. Giriş
2. Amaç
3. Projenin Tanımı
4. Ulusal/Bölgesel Düzeyde Çevresel ve Sosyal Mevcut Durum
5. Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi
6. Potansiyel Çevresel ve Sosyal Riskler ve Azaltım Önlemleri
7. Uygulama Düzenlemeleri
8. Paydaş Katılımı
9. Şikâyet Giderim Mekanizması
10. Riskler/Etkiler ve Azaltım Tedbirleri

ÇSED sonuçlarına dayanarak, KOBİ’lerin potansiyel olumsuz **Ç&S etkilerinin azaltılmasını**, beklenmeyen etkilerin ise **Proje uygulaması süresince çevresel izleme yoluyla tespit edilip yönetilmesini** sağlamak amacıyla, **Ç&S Uzmanı tarafından bir Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı (ÇSYP) hazırlanacaktır.**

ÇSYP, Projeye özgü **ilave Ç&S gerekliliklerini** belirleyecek ve **Projenin tüm yararlanıcılarına açıklanacaktır. KOBİ’ler, ÇSYP’ye uyumdan sorumlu olacaktır.**

Uygun KOBİ Kredileri ve Yatırımlarının Çevresel ve Sosyal (Ç&S) İzlenmesine İlişkin Metodoloji

Kategori C – Düşük Riskli Uygun KOBİ’ler ve KOBİ Kredileri/Yatırımları: **Kategori C – Düşük Riskli Uygun KOBİ’ler ile KOBİ Kredileri/Yatırımları için rutin izleme zorunlu değildir**; ancak bu KOBİ’lerin **Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı (ÇSYP) uyum durumlarını KOSGEB’e raporlamaları** gerekmektedir.

Düşük riskli faaliyetlere sahip kredilerin **Dünya Bankası ÇSS 1 ve ÇSS 2** gerekliliklerini karşılaması beklendiğinden, **ÇSS 1 ve ÇSS 2'ye uygun bir soru seti** geliştirilmiştir (Ek 8). Bu soru seti **çevrim içi sistem** üzerinden KOBİ'lerle paylaşılacak ve **KOBİ'lerin Proje Ç&S gerekliliklerine uyumu doğrulamak amacıyla formları doldurması** gerekecektir.

KOBİ'lerin **ÇSYS uygulamalarını geliştirmelerini teşvik etmek** ve bu gelişmeleri destekleyen **somut raporlar** sunmalarını sağlamak amacıyla; **bütçe imkânları dâhilinde, KOSGEB tarafından belirlenecek ve KfW tarafından onaylanacak koşullara bağlı olarak, raporlama gerekliliklerini yerine getiren Uygun KOBİ'lere 300 Avro'ya kadar bonus ödeme** yapılabilecektir.

Buna ek olarak, **KOSGEB İl Müdürlüklerinde görevli personel, rastgele seçilecek Uygun KOBİ'lerde yerinde ziyaretler** gerçekleştirerek, **raporlanan Ç&S gerekliliklerinin fiilen uygulanıp uygulanmadığını** doğrulayacaktır. Rastgele seçilecek **Kategori C KOBİ Kredisi/Hibesi** sayısı, bu kredilerin/hibelerin toplam sayısı netleştikten sonra belirlenecektir. **KOSGEB**, bu rastgele kontroller kapsamında, **Kategori C Uygun KOBİ Yatırımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir oranının** ziyaret edilmesini sağlayacaktır.

Yerinde ziyaretlerde, **şablonu Ek 5'te sunulan Yerinde İzleme Formları** kullanılacaktır. Bu formlar; başvuru aşamasında yapılan **düşük risk sınıflandırmasının hâlen geçerli olup olmadığını ve saha uygulamalarının Proje gereklilikleri ile KOBİ taahhütlerine uygunluğunu** değerlendirmek amacıyla kullanılacaktır.

Yerinde ziyaretler sırasında **herhangi bir uyumsuzluk** tespit edilmesi halinde, **KOSGEB, Ç&S Uzmanının desteğiyle**, denetlenen Uygun KOBİ'ye **Ek 4'te yer alan şablona uygun kısa Düzeltici Faaliyet Planları** sunacaktır. **Düşük riskli KOBİ'ler** için bu planlar **zorunlu yaptırımlar yerine bir iyileştirme aracı** olarak kullanılacaktır. Ayrıca belirlenen düzeltici faaliyetler, **öğrenilen dersler** kapsamında **KOSGEB İl Müdürlükleri aracılığıyla diğer Uygun KOBİ'lerle** de paylaşılacaktır.

KOSGEB, raporlama sonuçlarını ve (KOBİ'ler tarafından paylaşılması halinde) **Düzeltici Faaliyet Planlarının ilerleme durumunu, İlerleme Raporları** kapsamında **KfW ile paylaşacaktır**.

Kategori B – Orta Riskli Uygun KOBİ'ler ve KOBİ Kredileri/Yatırımları : **Kategori B – Orta Riskli Uygun KOBİ'ler** ile **KOBİ Kredileri/Yatırımları** için; **iş faaliyetlerinde önemli bir değişiklik olup olmadığının tespiti, hariç tutma listeleri ile yerel ve uluslararası gerekliliklere süregelen uyumun doğrulanması, alınması gereken aksiyonların belirlenmesi ve kapatılması** amacıyla **takip, tarama ve uygunluk kontrolü** gereklidir.

Tüm Kategori B Uygun KOBİ'lerin izlenmesi, KOSGEB İl Müdürlüklerinde görevli personel tarafından gerçekleştirilecek **yıllık yerinde ziyaretler** yoluyla yapılacaktır. Yerinde ziyaretlerde, **şablonu Ek 5'te sunulan Yerinde İzleme Formları** kullanılacaktır. Bu formlar; **Ç&S gerekliliklerine uyumun sağlanıp sağlanmadığını**, başvuru aşamasında yapılan **orta risk sınıflandırmasının hâlen geçerli olup olmadığını ve saha uygulamalarının Proje gereklilikleri ile KOBİ taahhütlerine uygunluğunu** doğrulamak amacıyla kullanılacaktır.

Yerinde ziyaretler sırasında **Ç&S gereklilikleri ve ÇSYP ile ilgili** (raporlanan **önemli hususlar** veya **iletelen bir şikâyet dâhil**) **herhangi bir uyumsuzluk** tespit edilmesi halinde, **KOSGEB, Ç&S Uzmanının desteğiyle**, ilgili KOBİ'den **sorunun giderilmesini talep edecektir**. Bu kapsamda, **Ek 4'te sunulan şablona uygun Düzeltici Faaliyet Planları** denetlenen Uygun KOBİ'lere iletilecektir. **KOSGEB**, KOBİ'nin bu düzeltici faaliyetleri **uygulamasını temin edecektir**. KOBİ'ler, **uyumsuzluklara ilişkin olarak alınan aksiyonları KOSGEB'e bildirecektir**. Bu hususların **gerekli iletişim yoluyla çözülememesi** halinde, **önemli gelişmeler KOSGEB'e raporlanacak ve gerekli aksiyonlar** alınacaktır.

Düzeltici faaliyet raporlaması, belirli koşullara tabi olup aşağıda özetlenmiştir: KOBİ'lerin **ÇSYS uygulamalarını geliştirmelerini teşvik etmek** ve bu gelişmeleri destekleyen **somut raporlar** sunmalarını sağlamak amacıyla; **bütçe imkânları dâhilinde, KOSGEB tarafından belirlenecek ve KfW tarafından onaylanacak koşullara bağlı olarak, ÇSYS Uzmanının düzeltici faaliyet raporunu olumlu değerlendirmesi** halinde **Kategori B KOBİ'lere 600 Avro'ya kadar bonus**

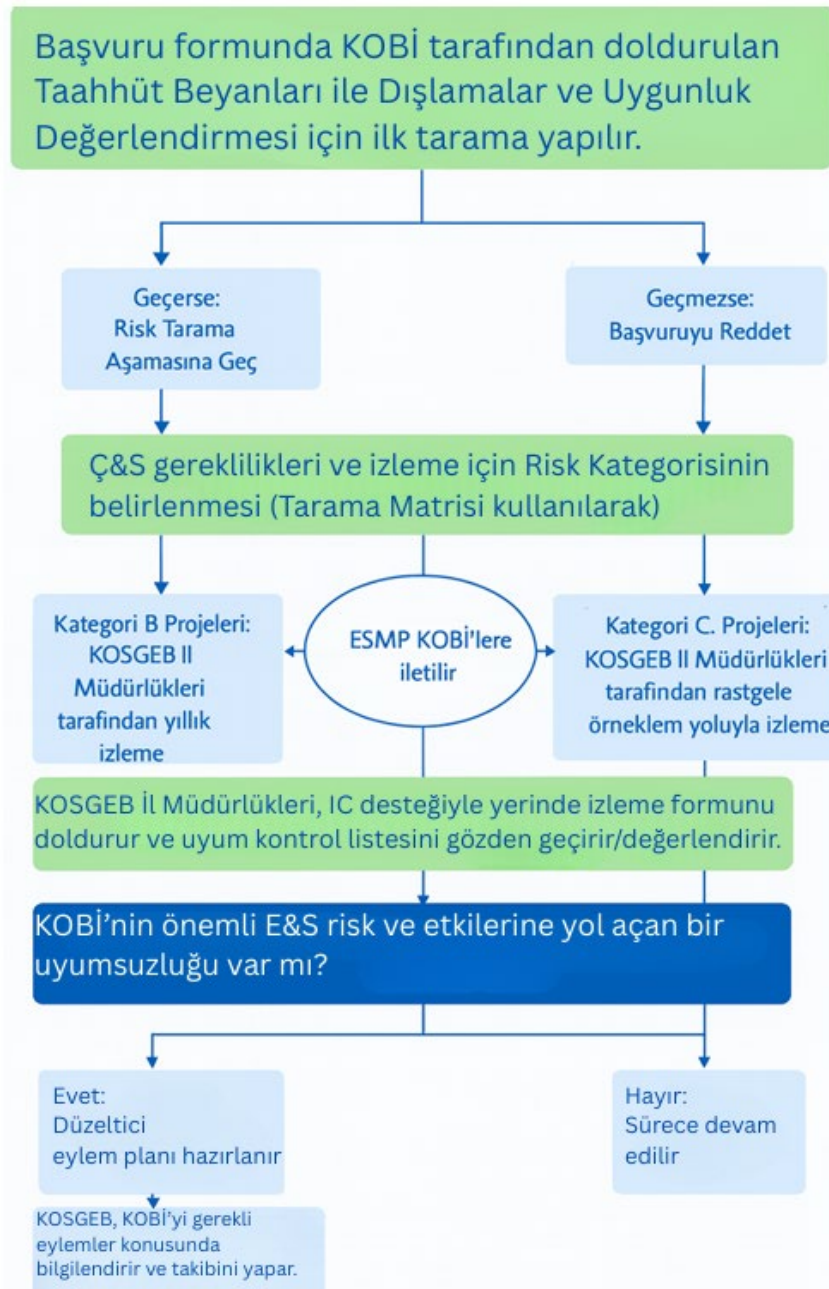
ödeme yapılabilir. **Aksiyonların tam olarak uygulanmadığı** veya **belirsizlik bulunduğu** durumlarda, **Uzman gerekli olumlu veya olumsuz değerlendirmeyi yapma yetkisine sahiptir.**

Belirlenen **düzeltilici faaliyetler, öğrenilen dersler** kapsamında **KOSGEB İl Müdürlükleri aracılığıyla diğer Uygun KOBİ'lerle** de paylaşılacaktır.

Kategori B Uygun KOBİ'lerin izlenmesi sırasında, KOBİ'lerin **Ç&S risklerini değerlendirme** veya **gerekli uygulamaları hayata geçirme kapasitelerinin sınırlı olduğu** tespit edilirse, **esneklik uygulanacak ve en iyi ve sürdürülebilir uygulamaların** bulunmasına yönelik çaba gösterilecektir. KOBİ'lerin **ÇSYS'leri doğrultusunda, Ç&S risk ve etkilerinin, risk incelemesiyle orantılı** bir şekilde **yeterince tanımlandığı ve uygun biçimde yönetildiği** güvence altına alınacaktır.

KOSGEB, bu değerlendirmelerde kullanılacak **formları, Düzeltici Faaliyet Planlarının sonuçlarını ve ilerleme durumunu, düzenli İlerleme Raporları ile Yıllık Çevresel ve Sosyal İzleme Raporları** kapsamında **KfW ile paylaşacaktır.**

Figür 3: Proje Ç&S Tarama ve İzleme Şeması

4.3.4. Düzenli İlerleme Raporları

ÇSYS performansının izlenmesi ve düzenli olarak raporlanması, ÇSYS'nin önemli bir bileşenidir ve aynı zamanda Projeye katılan tarafların **performanslarını iyileştirmelerine** olanak sağlayacaktır. **Uygulama Danışmanı (UD)** ve **Çevresel ve Sosyal (Ç&S) Uzmanının** desteğiyle; **ÇSYS'nin uygulanması, paydaş katılım faaliyetlerinin hazırlanması ve uygulanma durumu, şikâyet giderme mekanizmasının/mekanizmalarının performansı** ve **Proje uygulaması süresince ÇSYS'nin genel uygulanma durumu** dâhil olmak üzere, Projenin **Ç&S performansına ilişkin izleme ve raporlama** gerçekleştirilecektir.

Bu raporlar; **Ç&S gerekliliklerine uyumsuzluklardan kaynaklanan hususları** ve bu hususların **nasıl ele alındığını veya alınmakta olduğunu** açıkça ortaya koyacaktır. **Raporlama yapan ve raporlanan**

tarafı, rapor içeriğini ve raporlama sıklığını kapsayan ana raporlama sistemi, aşağıda sunulan **Tablo**da yer almaktadır.

Düzenli raporlamaya ek olarak, **taraf arasında sürekli iletişim** de sağlanacaktır.

Tablo 7: Raporlama Mekanizması

Raporlayan Taraf	Rapor Edilen Taraf	Raporun İçeriği	Raporlama Sıklığı
KOSGEB, UD'nin desteğiyle	KFK'lar (Sadece Finansmana Erişim mekanizması)	■ İzlenen Uygun KOBİ'lerin uyumu ve proje gereklilikleri doğrultusunda önerilen düzeltici faaliyetlerin genel değerlendirmesi ■ Ziyaret edilen KOBİ'lerde çocuk ve zorla çalıştırma olmadığına dair onay ■ Ziyaret edilen KOBİ'lerde ulusal çevre, iş ve İSG mevzuatına uyum hakkında onay ve değerlendirme ■ Varsa, Proje ÇSYS sistemleri ile ilgili iyileştirmeler ve/veya ilerlemeler ■ Proje ÇSYS uyum performansı	Yıllık
KOSGEB, UD'nin desteğiyle	KfW	■ Kategori C ve Kategori B kredi/hibe uygulamalarından kaynaklanan gözlemlenen temel etkiler ile önerilen ve uygulanan düzeltici faaliyetler ■ PKP ve ÇSYS'nin uygulanması ■ Varsa, paydaş katılım faaliyetleri ■ Dahili şikâyetler (tüm Proje katılımcılarının çalışanları ve KOBİ personeli için şikâyet mekanizması) ve alınan aksiyonlar ■ Harici şikâyet listesi (toplum, paydaşlar ve faydalanıcılar için şikâyet mekanizması) ve alınan aksiyonlar ■ Projeye ilgili olay ve kaza listesi, varsa ■ Projeye ilgili olay ve kaza raporları ile Uygun KOBİ'ler tarafından herhangi bir olay/kaza için alınan düzeltici/önleyici önlemlerin özeti ve ŞGM kapsamında ortaya çıkan çevresel ve sosyal şikâyetler, varsa ■ KOSGEB tarafından ziyaret edilen Uygun KOBİ'lerin izleme faaliyetlerinin sonuç özetleri ■ Eğitim kayıtları ve bilgilendirici çalışmalar (ör. temel nedenler, çıkarılan dersler ve Uygun KOBİ'lerle paylaşılan diğer belgeler) dahil olmak üzere ayrıntılı çevresel ve sosyal performans ■ Varsa diğer çevresel ve sosyal uygulama konuları ■ Uygun KOBİ'lerin proje gerekliliklerini uygularken karşılaştığı en iyi uygulamalar ve zorlukların özeti;	Üç Aylık İlerleme Raporları
KOSGEB, UD'nin desteğiyle	KfW	■ Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi (ÇSYS) Yönetişimi	Yıllık Çevresel Sosyal izleme Raporu

		■ Çevresel ve Sosyal Eğitimler ■ Çevresel ve Sosyal Prosedürler ■ Paydaş Katılımı ■ ÇSYS'nin Uygulanmasına İlişkin Fayda ve Zorluklar dâhil olmak üzere Spesifik Çevresel ve Sosyal Bilgiler ■ KOSGEB'in İnsan Kaynakları ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk Yönetimi	
Uygun KOBİ'ler	KOSGEB	■ Saha ziyaretleri sonrası KOSGEB tarafından tanımlanan ve sahada alınan düzeltici önlemler ile olası herhangi bir olay/kaza veya şikâyetle ilgili yapılan işlemler.	Yıllık – gerekmesi halinde tekrarlayan

5. İç ve Dış Paydaş Yönetimi

5.1. Çalışma (İşgücü) Yönetimi Prosedürleri

ÇSS2 – İşgücü ve Çalışma Koşulları standardının amaçları aşağıdaki gibidir:

- İşyerinde **iş sağlığı ve güvenliğini** teşvik etmek,
- **Uygun KOBİ'lerin çalışanları** (yani **proje çalışanları**) için **adil muameleyi, ayrımcılık yapılmamasını ve eşit fırsatları** teşvik etmek; uygun olduğu ölçüde **hassas gruplar, engelliler ve göçmen işçiler** dâhil olmak üzere proje çalışanlarını korumak,
- **Zorla çalıştırmanın ve çocuk işçiliğinin** her türünü önlemek,
- **Ulusal mevzuatla uyumlu** şekilde **örgütlenme özgürlüğü ve toplu pazarlık** ilkelerini desteklemek,
- Proje çalışanlarına **işyeri şikâyetlerini iletebilecekleri erişilebilir mekanizmalar** sağlamak.

Son yıllarda **Türkiye, ILO İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi (No.155, 1981)**'de tanımlanan mesleki risklerin önlenmesine ilişkin uluslararası ve bölgesel standartları ulusal mevzuata uyarlayarak **İSG sistemini güçlendiren** bir reform sürecinden geçmiştir. **6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 20 Haziran 2012** tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun; kamu ve özel sektör dâhil olmak üzere işyerlerini ve **kısmi zamanlı çalışanlar, stajyerler ve çıraklar** da dâhil **hemen hemen tüm çalışan gruplarını** kapsamakta olup, mevzuat **kapsamlıdır ve tüm sektörlerde genel olarak uygulanabilir** niteliktedir.

Türkiye; **eşit muamele, toplumsal cinsiyet eşitliği, çocuk işçiliği, zorla çalıştırma, İSG, örgütlenme hakkı ve asgari ücret** gibi alanlarda çok sayıda **ILO sözleşmesine taraftır**. Bu çerçevede, yürürlükteki **4857 sayılı İş Kanunu, ÇSS2 gereklilikleriyle büyük ölçüde uyumludur**.

KOSGEB'de Çalışma ve Çalışma Koşulları

KOSGEB, 24 Temmuz 2009 tarihli ve **27298** sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan **Kurumsal İnsan Kaynakları Yönetmeliğini** yayımlamıştır. Bu düzenleme; **ulusal mevzuat ve Dünya Bankası ÇSS2 gereklilikleriyle uyumludur**. **KOSGEB çalışanları kamu görevlisidir**. İK politikası; **çalışma saatleri, izinler** (doğum, sosyal nedenler, ücretsiz izin), **mali haklar, çalışma koşulları ve terfiler** dâhil olmak üzere çalışanların **kişisel haklarını** tanımlar.

KOSGEB bir kamu kurumu olduğundan, **18 yaşın altındaki kişilerin** kurum bünyesinde çalışmasına **izin verilmez**; bu nedenle **çocuk işçiliği ve zorla çalıştırma** ile ilgili hususlar **kurum içinde söz konusu**

değildir. Tüm KOSGEB çalışanlarına **istihdam koşullarına ilişkin açık ve anlaşılır bilgi ve dokümantasyon** sağlanmıştır.

KOSGEB tesislerinin tamamı **yerel mevzuatın gerektirdiği yangın güvenliği ekipmanları** ile donatılmıştır. Personel; **İSG, yangın güvenliği ve ilk yardım** konularında **düzenli eğitimler** almakta; **tatbikatlar** düzenli olarak **gerçekleştirilmekte ve raporlanmaktadır.**

Projenin ÇSS2 – Çalışma ve Çalışma Koşulları ile Uyum

KOSGEB, kendi faaliyetlerine ilişkin **İnsan Kaynakları düzenlemelerini** uygulayarak **ÇSS2'ye uyumu** sağlamayı taahhüt etmektedir.

Proje kapsamında **KOSGEB, Uygun KOBİ'lerin de Türk İş Kanunu, İSG Kanunu ve Dünya Bankası ÇSS2** gerekliliklerine uyumunu sağlamayı taahhüt eder. **Uygun KOBİ yöneticileri,** ilgili mevzuata uyumdan ve **başvuru formlarında beyan ettikleri taahhütler** ile **KOBİ Kredi/Hibe Sözleşmeleri** kapsamında üstlendikleri yükümlülüklerden **sorumludur.**

Bu kapsamda, Proje yararlanıcıları genelinde **ÇSS2'ye uygun çalışma ve çalışma koşullarının sağlanması** amacıyla **KOSGEB,** aşağıdakilerin temin edilmesini sağlayacaktır:

- **Uygun KOBİ'ler ve KFK'lar,** işyerinde **İSG standartlarını Türk mevzuatına tam uyumlu** şekilde sürdürür,
- **Uygun KOBİ'ler ve KFK'lar,** tüm proje çalışanları için **adil ve ayrımcı olmayan istihdam uygulamalarını** uyguluyor,
- **Uygun KOBİ'ler,** her bir çalışanın görev ve maruz kaldığı risklere uygun **kişisel koruyucu donanımı (KKD)** çalışana herhangi bir maliyet yansıtmadan sağlar,
- **Hiçbir koşulda zorla çalıştırma** yapılmaz ve **18 yaş altı** çocuklar istihdam edilmez,
- **Uygun KOBİ'ler,** (tam zamanlı, yarı zamanlı, geçici veya gündelik sözleşmeler dâhil) **tüm proje çalışanlarının mesleki risklere karşı sigortalı** olmasını ve **sağlık hizmetlerine erişimini** sağlar,
- **Uygun KOBİ'ler,** tüm **İSG olay ve kazalarını;** olay türü, yaralanma, etkilenen kişiler, zaman/yer ve alınan önlemleri içerecek şekilde **kayıt altına alır ve derhal KOSGEB'e bildirir; Uygun KOBİ'ler ve KFK'lar,** çalışanların **İş Kanunu** kapsamındaki **hakları** (örgütlenme hakkı dâhil) konusunda **bilgilendirilmesini** sağlar,
- **Uygun KOBİ'ler ve KFK'lar,** çalışanların **kurulmuş Şikâyet Giderme Mekanizmasından (ŞGM)** haberdar olmasını ve gerektiğinde **şikâyetlerini iletebilmesini** temin eder.
 - **Uygulama Danışmanı (UD)** desteğiyle, **KOSGEB İl Müdürlükleri,** yararlanıcı **Uygun KOBİ'lere çalışma konuları ve İSG hakkında temel farkındalık bilgilendirmesi** sağlayacaktır. İl müdürlüklerinde görevli personelin gerekli **yetkinlik ve bilgi düzeyi, UD'nin Ç&S Uzmanı** tarafından verilen **işgücü yönetimi eğitimleri** ile sağlanmıştır.
 - KOBİ çalışanlarının **uygun koşullarda** çalışmasını teminen, **Ç&S koruyucu gereklilikler Ek VI'da** tanımlanmış olup **KOBİ'lerle paylaşılacaktır.** Ayrıca **Ek III'te** sunulan **İşgücü Yönetimi Prosedürü** hazırlanmış ve KOBİ'lere iletilecektir. **Saha uygulamaları, KOSGEB tarafından izleme ziyaretleriyle** kontrol edilecek; **uyumsuzluk tespiti** halinde **Uygun KOBİ'ler için düzeltici faaliyetler** tanımlanacaktır.

5.2. İç İletişim Mekanizmaları

5.2.1. KOSGEB Çalışanları İçin Şikâyet Mekanizması

KOSGEB, çalışanlarının ihtiyaç ve beklentilerini karşılamayı, uygun **şikâyet mekanizmaları** aracılığıyla sağlamayı amaçlamaktadır. **Doğrudan istihdam edilen ve sözleşmeli çalışanlar** dâhil olmak üzere tüm

KOSGEB çalışanları için; şikâyetlerin **zamanında, planlı ve saygılı bir şekilde** alınması, tanınması, sınıflandırılması, incelenmesi, yanıtlanması ve çözüme kavuşturulmasına yönelik **iç şikâyet mekanizmaları** bulunmaktadır.

KOSGEB çalışanları için oluşturulmuş şikâyet mekanizmasının temel özellikleri aşağıda sunulmaktadır:

- **KOSGEB çalışanları**, işe alım süreçleri sırasında, mevcut **şikâyet mekanizmaları** ve bu mekanizmaların kullanımına bağlı olarak **herhangi bir misillemeye karşı koruma sağlandığı** konusunda bilgilendirilmiştir.
- **Tüm KOSGEB çalışanları**, şikâyet ve taleplerini iletme ve kendilerine uygulanan idari işlemlerle ilgili olarak **hukuki yollara başvurma hakkına** sahiptir.
- Şikâyetler **sözlü veya yazılı** olarak iletilebilir. Yazılı şikâyetler, **mevzuata uygun şekilde hazırlanmış bir dilekçe** aracılığıyla sunulur. Şikâyetler, hakkında şikâyetle bulunan amirler atlanarak, öncelikle **şikâyetle bulunan çalışanın en yakın amiri** tarafından ele alınır. Dilekçede tespit edilen eksikliklerin giderilmesi ve **suç teşkil etmeyen** şikâyetler, şikâyeti kabul eden üst yöneticiler tarafından değerlendirilir. Bu ilkeler **sözlü şikâyetler** için de geçerlidir.
- KOSGEB bünyesinde, tüm personel **İnsan Kaynakları (İK) Birimine** dilekçe sunma hakkına sahiptir. Dilekçenin **İK Birimi** tarafından değerlendirilmesini takiben, **KOSGEB İnsan Kaynakları Yönetmeliği** ve **Disiplin Yönetmeliği** doğrultusunda gerekli işlemler gerçekleştirilir. Söz konusu düzenlemeler **kurum içi intranet** ve **KOSGEB internet sitesi** üzerinden kolaylıkla erişilebilir durumdadır. Şikâyetin **çalışma koşulları** ile ilgili olması halinde, **İdari Destek Hizmetleri Birimi** sürece dâhil edilir.
- **İç şikâyet mekanizması, cinsel istismar ve taciz ile cinsel sömürü ve istismar** şikâyetlerini alabilecek şekilde uyarlanmıştır. Bu tür **etik ihlallere** ilişkin KOSGEB çalışanlarından (PUB dâhil) gelen şikâyetler, **çalışan bilgilerinin gizliliğine azami özen gösterilerek** değerlendirilir. Hassas nitelikteki bu şikâyetler, incelenmek üzere **Rehberlik ve Teftiş Kurulu** ile paylaşılır. Şikâyetler **30 gün içinde** değerlendirilerek sonuçlandırılır.
- Alınan ve çözüme kavuşturulan şikâyetlere ilişkin kayıtlar **kurum içi sistemde** tutulur ve çalışanlar tarafından **intranet üzerinden** erişilebilir durumdadır. **Anonim şikâyetler, PUB'a e-posta yoluyla**(kosgeb.baskanlik@hs01.kep.tr) iletilebilmektedir.

5.3. Dış İletişim Mekanizmaları

5.3.1. Paydaş Katılımı

Paydaş katılımı, Projenin tüm yaşam döngüsü boyunca uygulanan **kapsayıcı bir süreçtir** ve **proje geliştirme sürecinin erken aşamalarında** başlatıldığında en yüksek etkiyi sağlar. Paydaş katılımının, proje hazırlık aşamasında mümkün olan en erken zamanda başlatılması; paydaşların zamanında **belirlenmesini** ve **istişare edilmesini** sağlayarak, bu grupların **görüş ve önerilerinin** proje tasarımı ve uygulamasına **yansıtılmasına** imkân tanır.

Paydaşların nasıl belirleneceğini, nasıl bilgilendirileceğini, **iletişim metodolojisini** (paydaşlarla gerçekleştirilecek toplantı ve istişarelerin **sıklığı** dâhil) ve paydaş katılımının **proje döngüsü boyunca nasıl entegre edileceğini** tanımlamak amacıyla, **Uygulama Danışmanı (UD)** ve KOSGEB tarafından bir **Proje Paydaş Analizi** hazırlanmıştır. Söz konusu analiz **Ek 9'da** sunulmaktadır.

Projenin **Paydaş Katılımı** girişimi kapsamında iletişim kurulan **paydaşlar** ve **paydaş gruplarını temsil eden kuruluşların listesi**, aşağıdaki tabloda yer almaktadır. **Toplantılar**, hem **merkez teşkilatı** hem de **il düzeyinde** gerçekleştirilecektir.

Tablo 8: Paydaş Analiz Listesi

Sıra No	Paydaş	Projedeki Rolü	İlgili Bileşen	Yöntem	Şehir
Genel Analiz					
1	Kazanan KFK'lar	Paydaş	Faiz desteği	Paydaş Katılım Formu	İstanbul
2	ICMPD	Destek sağlayıcı	Hibe Desteği	Paydaş Katılım Formu	İstanbul
3	UNHCR	Destek sağlayıcı	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Ankara
4	Dünya Bankası	Destek sağlayıcı	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Ankara
5	Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ)	Destek sağlayıcı	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Ankara
6	Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)	Destek sağlayıcı	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Ankara
7	Fransa Uzmanlık Ajansı	Destek sağlayıcı	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Ankara
8	Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası (TKYB)	Benzer Proje Uygulayıcısı	Faiz desteği	Paydaş Katılım Formu	Ankara
9	Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)	Kamu Kurumu	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Ankara
10	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Kamu Kurumu	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Ankara
11	Türk Kızılayı	Kamu Kurumu	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Ankara
12	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)	Kamu Kurumu	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Ankara
13	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)	NGO	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Ankara
14	Danimarka Mülteci Konseyi	NGO	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Türkiye Ofisi
15	Building Markets	NGO	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	ABD
16	Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği	NGO	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Ankara
17	Kalkınma Ajansı Genel Müdürlüğü	Kamu Kurumu	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Ankara
18	HUGO - Hacettepe Üniversitesi Göç ve Politika Araştırmaları Merkezi	Akademik	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Ankara

19	IGAM - Sığınma ve Göç Araştırmaları Merkezi	Akademik	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	Ankara
20	Koç Üniversitesi Göç Çalışmaları Merkez	Akademik	Hepsi	Paydaş Katılım Formu	İstanbul
İl Bazlı Analiz					
1	KOSGEB İl Müdürlükleri	Uygulayıcı	Hepsi	Görüşme	Proje İlleri
2	A Grubu KOBİ	Potansiyel faydalanıcı	Hepsi	Odak grup toplantıları	Proje İlleri
3	B Grubu KOBİ	Uygun olmayan faydalanıcılar	Hepsi	Odak grup toplantıları	Proje İlleri
4	Bölgesel Kalkınma Ajansları	Kamu Kurumu	Hepsi	Görüşme	Proje İlleri
5	Belediyeler	Kamu Kurumu	Hepsi	Görüşme	Proje İlleri
6	Sanayi ve Ticaret Odaları	NGO	Hepsi	Görüşme	Proje İlleri
7	Mültecilerle çalışan STK'lar	NGO	Hepsi	Görüşme	Proje İlleri

KOSGEB Proje Yönetim Birimi (PYB), Uygulama Danışmanının (UD) desteğiyle, **Proje Paydaş Analizi** kapsamında belirlenen ve yukarıda listelenen **paydaşlar** ve **etkilenen taraflarla** iletişimi başlatmıştır. KOSGEB PYB, Projenin uygulanmasına ilişkin deneyimlere dair görüşleri almak amacıyla, paydaşlar ve etkilenen taraflarla **bileşenlere özgü anketler** ve **odak grup toplantıları** gerçekleştirmeyi planlamaktadır. Paydaş katılımı ve istişare toplantılarına ilişkin ayrıntılar; çeşitli paydaşlar ve paydaş gruplarını temsil eden kuruluşlar tarafından doldurulan **anketler**, ayrıca bu görüşmeler ve anketlerden elde edilen **bulguların özeti**, **KfW ile paylaşılacak olan Paydaş Katılım Planı** raporunda sunulacaktır.

KOSGEB, UD desteğiyle, Proje Paydaş Analizi kapsamında belirlenen paydaşlarla **Proje süresi boyunca sürekli paydaş katılımını** sağlayacak olan **PKP'yi hazırlamış ve açıklayacaktır**. Proje **PKP'si**, projeye ilişkin bilgilerin **paydaşlara nasıl yönetileceğini ve iletileceğini** düzenleyen **ana dokümandır**. Topluluklara yönelik tüm dış iletişimlerden **KOSGEB PYB sorumludur**. PKP doğrultusunda, **KOSGEB PYB**, Proje için belirlenen paydaşlarla gerçekleştirilen **tüm istişare ve yazışmaların** (sözlü veya yazılı) **kayıtlarını** tutacaktır. Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere, **KOSGEB PYB, UD desteğiyle, Başlangıç Aşaması** toplantıları ve anketleri sırasında dile getirilen **endişe ve geri bildirimlerin** ele alınmasına yönelik alınan **aksiyonlar hakkında bilgi vermek amacıyla, Uygun KOBİ'lerle** takip **odak grup toplantıları** düzenleyecektir.

Başlangıç Aşaması itibarıyla, **Proje internet sitesi** (<https://foster2.fostersmes.com>) **Türkçe ve İngilizce** olmak üzere Proje dokümanlarının açıklanması amacıyla kullanılmaktadır. **KOSGEB, UD desteğiyle**, ayrıca **Projeye özel bir internet sitesi** oluşturacaktır. **Projeye ilişkin tüm Çevresel ve Sosyal (Ç&S) bilgiler ve bulgular**, bu internet sitesinde **açıklanacak**, site **KOSGEB tarafından düzenli olarak güncellenecek ve yönetilecektir**.

Paydaşlarla düzenli toplantılar ve toplanacak anketlere ek olarak; **çevrim içi platformlar, sosyal medya** ve **odak grup toplantıları** gibi **ilave geri bildirim mekanizmaları** da paydaş ve vatandaş katılımı için kullanılacaktır. **KOSGEB**, Projenin tanıtımı ve paydaş katılımı amacıyla **mevcut çevrim içi iletişim kanallarını ve imkânlarını** kullanacaktır. **Proje güncellemeleri, KOSGEB ve Proje internet sitelerinde** paylaşılacak; uygun olduğu ve paydaşlar tarafından tercih edildiği durumlarda, **sosyal medya, bire bir görüşmeler ve istişare toplantıları** gibi diğer iletişim araçlarıyla da proje bilgileri ve güncellemeleri iletilecektir. **Yararlanıcı Uygun KOBİ'lerin ve vatandaşların**, Proje süresi boyunca **sürekli paydaş katılımını sağlamak amacıyla** Projeye katılmaları ve geri bildirim sunmaları beklenmektedir.

PKP doğrultusunda, kadınlar ve genç iş arayanlar başta olmak üzere **kırılgan gruplar dâhil tüm paydaşlar**, bilgiye erişme, geri bildirim sağlama ve/veya **şikâyetlerini iletme konusunda eşit fırsatlara** sahip olacaktır. **KOSGEB**, tüm katılım faaliyetlerinin **kültürel açıdan uygun, yeterli ve zamanında** yürütülmesini; ilgili tüm paydaşlara **eşit erişim** sağlanarak **katılım ve geri bildirimin artırılmasını** temin edecektir. **Kırılgan gruplar**, Projeden ve iletişim araçlarından haberdar olmalarını sağlamak amacıyla **özel yöntemlerle** bilgilendirilecektir. **Sivil toplum kuruluşları (STK'lar)** ve ilgili kurumlar, **kırılgan grupların katılımı** konusunda bilgilendirilecektir.

SEP, Proje uygulaması süresince **gerektiğinde periyodik olarak gözden geçirilecek ve güncellenecektir**. Böylece bu belgede sunulan bilgilerin **güncel ve tutarlı** olması ve belirlenen katılım yöntemlerinin **proje bağlamında uygun ve etkili kalması** sağlanacaktır. **Projeye ilişkin faaliyetlerde ve zamanlamada meydana gelecek önemli değişiklikler, PKP'ye usulüne uygun şekilde yansıtılacaktır**.

5.3.2. Toplum Şikâyetleri için Şikâyet Giderme Mekanizması

Proje kapsamında oluşturulan **Şikâyet Giderme Mekanizması**, proje paydaşlarının Projenin **planlanma veya uygulanma biçimine** ilişkin **şikâyetlerini veya önerilerini** iletebilmelerine imkân tanıyan bir süreçtir.

ŞGM'nin temel amacı, Proje ile bağlantılı şikâyet ve yakınmaların **zamanında, etkili ve verimli** bir şekilde, sürece dâhil olan tüm tarafları tatmin edecek biçimde **çözüme kavuşturulmasına** yardımcı olmaktır. Bu kapsamda GRM; Projenin başarısı ile doğrudan ilişkili **adil, etkili ve kalıcı sonuçlar** sağlayan **şeffaf ve güvenilir bir süreç** sunacaktır. Ayrıca, **düzeltilici faaliyetlerin** hayata geçirilmesini kolaylaştıran daha geniş **topluluk istişarelerinin** ayrılmaz bir bileşeni olarak **güven ve iş birliğini** güçlendirecektir. Özellikle, ŞGM; Projenin uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek **her türlü şikâyet veya uyuşmazlığın** iletilmesi ve çözülmesi için **etkilenen kişilere** uygun bir başvuru yolu sağlayacaktır. Bu mekanizma, **şikâyet bulunanların memnuniyetini** sağlayacak şekilde **uygun ve karşılıklı olarak kabul edilebilir giderim tedbirlerinin** belirlenmesini ve uygulanmasını temin eder.

KOSGEB, Proje ile bağlantılı olarak **işyerinde cinsel istismar ve taciz dâhil olmak üzere** her türlü **endişe, soru, şikâyet ve yakınmanın** alınması ve çözülmesi amacıyla **şeffaf ve kapsamlı bir ŞGM** uygulamaktadır. Olası riskleri azaltmak ve toplanan başvuru ve şikâyetleri ele almak üzere, KOSGEB mevcut **iletişim kanallarını** ve **şikâyet mekanizmalarını**, **Proje Paydaş Katılım Planı (PKP)** ile uyumlu olacak şekilde uyarlamıştır. Şikâyet mekanizmasına ilişkin süreçler aşağıdaki kanallar aracılığıyla işletilmektedir:

- **Dilekçe ile başvuru**
- **CİMER üzerinden başvuru**
- **E-posta yoluyla başvuru**
- **KOSGEB Çağrı Merkezi aracılığıyla başvuru**
- **KOSGEB İl Müdürlüklerinde görevli personel aracılığıyla başvuru**

Anonim şikâyetler, dilekçe / CİMER / KOSGEB Çağrı Merkezi aracılığıyla **KOSGEB PYB'ye** iletebilmektedir. Ayrıca, Projeye özel olarak oluşturulacak internet sitesine **info@fostersmes.com** e-posta adresi eklenecektir. Bu yollarla iletilen şikâyetler **PYB tarafından kayıt altına alınacaktır**. Diğer ilgili taraflar da bu e-posta adresi aracılığıyla **görüş ve önerilerini** iletebilecektir. **Proje illerindeki KOBİ'ler ve çalışanları** için, şikâyet giderim sistemine ilişkin bilgiler **KOSGEB İl Müdürlükleri** aracılığıyla sağlanacak ve **yararlanıcı KOBİ'lerle bilgilendirici broşürler** paylaşılacaktır.

PYB, alınan tüm şikâyetleri **şikâyet kayıt defterinde** tutacak ve gerekli olması halinde, **PKP'de tanımlanan şikâyet giderim süreci** doğrultusunda **Proje Yönetimi** ile iş birliği içinde şikâyetlerin çözümünü sağlayacaktır. **Şikâyet giderim mekanizması, PKP'de ayrıntılı olarak açıklanmıştır**. **PYB**, şikâyetlere ilişkin bilgileri **raporlama mekanizması** kapsamında **doğrudan KfW'ye** iletecektir.

5.3.3. Olay ve Kazaların Raporlanması ve Yönetimi

Uygun KOBİ'ler, Projenin uygulanması süresince, Proje ile ilişkili olarak işyerinde meydana gelen **her türlü olay veya kazayı**, bu durumlardan **haberdar olur olmaz gecikmeksizin KOSGEB'e bildirmekle** yükümlüdür. Bu kapsam; Proje üzerinde **fiilî veya potansiyel önemli olumsuz etki** yaratabilecek ya da **çevre, etkilenen topluluklar, kamu veya çalışanlar üzerinde önemli olumsuz etkilere yol açabilecek** nitelikteki **Çevresel ve Sosyal (Ç&S) olayları** da içermektedir.

KOSGEB, uygulama dönemi boyunca, kendi **Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi (ÇSYS)** kapsamında, Proje ile bağlantılı olarak meydana gelen tüm **olay ve kazaları** ayrıca **kayıt altına alacaktır**.

Proje üzerinde fiilî veya potansiyel önemli olumsuz etki yaratabilecek **olaylar, kazalar ve Ç&S olaylar** aşağıdakileri içerebilir (bunlarla sınırlı olmamak üzere):

- **Ağır yaralanmalar veya ölümler** (çalışanlar, genel kamu veya yükleniciler dâhil);
- **Grevler veya önemli çalışan uyuşmazlıkları**;
- **Ç&S konularına ilişkin düzenleyici/idari makam müdahaleleri**;
- **Dökülmeler, kirlilik olayları, yangınlar ve patlamalar**.

KOSGEB Proje Yönetim Birimi (PYB), Ç&S Sorumlusu aracılığıyla, **Uygun KOBİ'lerden aldığı bilgiler doğrultusunda haberdar olduğu bu tür olayları**, aşağıda belirtilen prosedürlere uygun şekilde **ivedilikle KfW'ye bildirecektir**:

- **Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Mevzuatı** uyarınca, tüm işverenler **İSG ile ilişkili bir olay veya kazanın meydana gelmesini takiben en geç üç (3) iş günü içinde Sosyal Güvenlik Kurumu'na** bildirim yapmakla yükümlüdür.
- Proje ile ilişkili herhangi bir olay/kaza meydana geldiğinde, **Şekil 5'te gösterilen olay/kaza bildirim prosedürleri** izlenecektir.

Figür 4: Kaza, Olay Raporlama Akış Diyagramı

- **KOSGEB PYB**, bir olayın meydana gelmesini takiben **48 saat içinde, önemli çevresel veya sosyal olaylara** (örneğin; ölümler, iş gücü kaybına yol açan kazalar, çevresel dökülmeler vb.) ilişkin **ayrıntıları KfW'ye raporlayacaktır.**
- **KOSGEB, Ek 7'de sunulan formatta**, olayın/kazanın **nedenleri**, alınan **önlemler** ve uygulanan **tazminat/giderim tedbirleri** hakkında bilgileri içeren **Önemli Ç&S Olay Raporunu**, olayın meydana gelmesini takiben **en geç 30 iş günü içinde** sunacaktır.
- **Kazaların veya olayların nedenleri, Kök Neden Analizi** olarak adlandırılan tekniğin **basitleştirilmiş bir formu** kullanılarak belirlenecektir. Bu tekniğin uygulanmasına ve olay/kaza analizinin nasıl yürütüleceğine ilişkin **eğitim, Uygulama Danışmanının (UD) Ç&S Uzmanı** tarafından **KOSGEB İl Müdürlüklerinde görev yapan personele** verilecektir. Bu teknik, **Proje üzerinde önemli olumsuz etki yaratabilecek tekrarlayan şikâyetlerin** analizinde de kullanılabilir.
- **Uygun bir KOBİ'nin işyerinde meydana gelen bir olay/kaza durumunda**, KOBİ tarafından yapılan bildirim takiben:
 - **KOSGEB İl Müdürlüklerinde görev yapan KOBİ Uzmanları**, olay/kazanın analiz edilmesi, **KSA'nın gerçekleştirilmesi** ve KOBİ tarafından alınması gereken **acil önlemler veya düzeltici faaliyetlerin belirlenmesi** amacıyla **olay yerine ziyaret gerçekleştirecektir.**
 - **Teşvik Mekanizmalarından yararlanan Uygun KOBİ'ler**, KSA bulgularına girdi teşkil edecek şekilde; olay/kazaya ilişkin **yeterli ayrıntıyı**, alınan veya alınması planlanan **acil önlemleri ve/veya düzeltici faaliyetleri**, **ödenen tazminatları** ve ilgili diğer bilgileri, uygun olduğu ölçüde, **KOSGEB'e sunmakla yükümlüdür.**
 - Müteakiben, **KOSGEB PYB**, olay/kaza hakkında bir **rapor hazırlayacak** ve **tekrarının önlenmesine yönelik tedbirleri** önerecektir. Alınması gereken önlemler belirlendikten sonra, bu önlemler **Uygun KOBİ ile paylaşılacak** ve **KOBİ, önerilen aksiyonlara ilişkin ilerleme durumu hakkında KOSGEB'i bilgilendirecektir.**